

SONSUZLUK ÖZLEMİ VE İLANİHAYE ANILMA ARZUSUNUN BİR TEZAHÜRÜ OLARAK PARA VAKFI: TOPKAPI SARAYI KİLER ODASI KÜTÜPAHNESİ ÖRNEĞİ

*Money Foundation As a Manifestation of the Longing for Eternity
and the Desire for Eternal Memory: Topkapı Palaca Cellar
Room Library Example*

Ahmet CİHAN*

Öz

Bu incelemede, Topkapı Sarayı'nda faaliyet gösteren Kiler Odası Kütüphanesi Para Vakfı'nın yaklaşık bir asra yakın dönemdeki gelişimi ele alınmaktadır. Araştırmada, öncelikle para vakfının Osmanlı toplumunda zaman içinde ortaya çıkması, gelişmesi ve üstlenmiş olduğu rol ve fonksiyonlar üzerinde durulmaktadır. Sonrasında, uygulama örneği olarak seçilen, 1740'lı yılların başında Kiler Odası Kütüphanesi Para Vakfı'nın nasıl ortaya çıkıp geliştiği, "askeri zümre" denilen Osmanlı toplumundaki görece ayrıcalıklı sayılan Saray çevresindeki şahısların sonradan yaptığı bağışlarla vakfın birikiminin nasıl büyüdüğü tartışılmaktadır.

* Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, ORCID: 0000-0002-6508-4255, cihan_ahmet@hotmail.com.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 30.09.2024.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 03.01.2025.

Atıf/Citation: Cihan, Ahmet. "Sonsuzluk Özlemi ve İlanihaye Anılma Arzusunun Bir Tezahürü Olarak Para Vakfı: Topkapı Sarayı Kiler Odası Kütüphanesi Örneği." *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, no. 2 (2024): 1201-1261.

"Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License."

Ayrıca, yaklaşık 90 yıla tekabül eden, 1741-1832 yılları arasında, kamu tüzel kişiliğine sahip vakfın detaylı incelemesinde ana sermayesinin değişim dinamikleri ele alındığı gibi, siyasi iradenin yapmış olduğu müdahale de çalışmada tartışma konusu yapılmıştır. Bu kapsamda, Kiler Odası Kütüphanesi Para Vakfı'nın sermayesine küçük birikimlerini bağışlayanlar ile vakfın sermayesini işleten mütevellilerin, hem vakfın varlığını sürdürme konusunda hem de toplumda Yaşayan insanlar arasında iletişim ve etkileşimin gelişmesinde önemli roller üstlendikleri tespit edilmiştir.

Vakfın hizmetlerinin 90 yıl kadar devam ettiği, Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra, vakfın ana sermayesinin piyasaya likidite arz etmekle görevli bir kamu kurumu olan Darphane tarafından işletildiği ve bu nedenle muayyen bir nema tutarını Enderun Kütüphanesi'ne her yıl ödemeye devam ettiği 1880 yılına ait arşiv kayıtlarından anlaşılmaktadır. Osmanlı arşiv kayıtlarından, Enderun Hazinesi Kütüphanesi vakfının sermayesi uzun süre takip edilebilmektedir. Vakıf 1742 yılında kurulduktan yaklaşık 150 yıl sonra, 1880'de vakfın parasının izi takip edilebilmektedir. Bu durum, kurumsal yapının sürekliliği açısından oldukça önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Osmanlı Toplum, askeri zümre, kütüphane, müteveli, para vakfı.

Abstract

In this review, the development of the Pantry Room Library Money Foundation operating in Topkapı Palace, over a period of nearly a century, is discussed. In the research, firstly, the emergence and development of cash foundations in the Ottoman society over time and the roles and functions they assumed are focused on.

On the other hand, it is discussed how the Pantry Room Library Money Foundation emerged and developed in the early 1740s, and how the foundation's accumulation grew with the subsequent donations made by individuals of different statuses around the relatively privileged Palace in the Ottoman society, called the "military class". The change dynamics of the main capital of the foundation, which has a public legal entity, between 1741 and 1832, which

corresponds to approximately 90 years, is discussed, as well as the intervention of the political will, which is also discussed in the study.

It is understood from the archive records of 1880 that after the abolition of the Janissary Corps, the foundation's main capital was operated by the Mint, a public institution responsible for supplying liquidity to the market, and therefore continued to pay a certain interest amount to the Enderun Library every year. The capital of the Enderun Treasury Library foundation can be followed for a long time from Ottoman archive records. The trace of the foundation's money can be traced in 1880, approximately 150 years after the foundation was founded in 1742. This situation is very important for the continuity of the institutional structure.

Key Words: Ottoman society, military group, library, trustee, monetary foundation.

GİRİŞ

Para vakıfları, Osmanlı toplumunda, dil ve etnisite üzerine bir kimlik inşa etmeyen, aksine sokak, mahalle ve semt ölçeğinde yerel düzeyde aidiyet bilincinin ortaya çıkmasına ve gelişmesine katkıda bulunan bir sivil örgütlenmeleridir.

Para vakfı, diğergam olmanın tezahürü; bireyin paylaştıkça anlam taşıdığı bir toplumsal yapının adıdır. Aynı zamanda toplumsallaşmanın bir başka örüntüsüdür. Başkası için bir şeyler yaptıkça hayatın anlam kazandığı bir toplumun ürünüdür. Bireyin tükettiği oranda değil, yakın ve uzak akrabasına, konu komşusuna faydası dokundukça, kendisinde olanı onlarla paylaştıkça önem ve anlam kazandığı bir hayat anlayışının yansımasıdır. Maddi fakirliğin değil, gönül fakirliğinin zilletle eş değer kabul edildiği, bu nedenle elde olanı ihtiyaç sahibiyle paylaştıkça insani zenginliğin arttığı bir toplumsal dokunun ürünüdür, para vakıfları.

Para vakıflarının, devlet ve hükümet yetkililerinin karar mekanizması dışında yer alan, gönüllü ve sivil birer girişim olduğunu ifade etmiştik. Para vakıflarının amaç ve fonksiyonları, sermaye büyüklükleri ve kurucuların ve yöneticilerin ideal ve hedefleriyle şekillenen, gelişen ve yeniden biçimlenen hem sade, hem de komplike yapılardır. Küçük bağış sermayelerle oluşmuş para vakıfları, kimi zaman ücra bir bölgede inşa edilmiş bir zaviyenin sakinlerinin veya yoldan gelip gidenlerin taam-iyesini karşılar; kimi zaman ise dini-sosyal bir yapının ısınma ve

aydınlatma giderleri için tahsis edilmiştir. Dini ilimlerin tahsil edildiği, öğretildiği örgün eğitim kurumu medreseler için ya da birer kültür hazinesi olan yazma eserlerin korunduğu, istinsah yoluyla çoğaltılıp dağıtıldığı kütüphane gibi kültür kurumlarına meşrut olmak üzere, onlarca hayırsever, elde avuçta olan küçük paralarını, para vakıflarına sermaye olarak temlik etmektedir.

“Damlaya damlaya göl olur” atasözü fehvasınca, onlarca, yüzlerce ve hatta binlerce küçük kaynak sokak, mahalle, semt ve şehirdeki çarşıda oluşturulan havuzlarda, para vakfı adıyla biriktirilmiştir. Bu nakit kaynaklar, toplumda sosyal yardım, adli-hukuki, sağlık, eğitim-kültür veya küçük veya büyük ölçekli altyapı hizmetleri için kullanıldığı gibi, farklı iş kollarında faaliyet gösteren özel müteşebbislere, özellikle esnaf ve zenaatkara kredi olarak verilmek suretiyle, iktisadi hayata yeniden dönmüştür.

Para vakıflarında biriken parasal sermaye, iş hayatındaki girişimciler açısından uygun bir kredi kaynağına dönüşebildiği gibi, bu likiti elinde tutan çoğu ilmiye zümresine mensup para vakıflarının yöneticileri toplumda hem prestij sahibi olmakta hem de maddi refah yönünde daha üst bir konuma yükselmektedir.

Para vakıflarındaki likit, re'sül mal da denilen ana para, sürekli genişleyip daralan bir özelliğe sahiptir. Bir para vakfının sermayesi, aynı zamanda hem rant geliriyle hem de aynı vakfın akar gelirleriyle büyüme imkanına sahiptir. Mevut bir para vakfına, hayır sahipleri tarafından dışarıdan yeni sermaye de ilave edilebilir, böylece ana sermaye her zaman büyüme potansiyeline sahiptir. Söz konusu vakfın sermayesi, yıllık masrafın/harcamanın büyüklüğüne göre daralıp küçülebilir de.

Son yıllarda Türkiye’de para vakıfları konusunda tarih, iktisat tarihi ve İslamî finans alanlarında uzmanlaşan akademisyenler tarafından birçok orijinal ve analitik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmaların çoğunluğunu belli şehirleri odağına alan incelemeler olduğu ifade edilebilir. Dahası, mevcut araştırmaların, para vakfına konu olan vakıf sermayesinin sivil ve askeri zümre mensupları tarafından bağışlandığı, vakfın hedef kitlesinin kimler ya da hangi sosyal çevreler olduğu konusunda çok fazla ayrıntılı bilgiler ihtiva ettiği söylenemez. Öte yandan, vakfın kurumsal kimliğinin ne kadar süreklilik arz ettiği,

bir başka ifadeyle vakıf sermayesinin kurumsal kimliğinin devamlılığı hususunun da pek çok çalışmada flu olduğu söylenebilir.¹

Biz, bu çalışmada, reâya dışında, askeri zümre mensupları tarafından Topkapı Sarayı bünyesinde belirli bir amaç ve ihtiyaç için oluşturulmuş bir kütüphaneye dönük olarak teşkil edilen bir para vakfını ele aldık. Burada, hem kütüphanenin devamlılığını sağlamak hem de vakfın kurumsal kimliğini muhafaza etmeye dönük ilave vakıf paraların veya bağışların sonradan ana sermayeye eklenerek, vakıf paraların bir ve hatta birbuşuk asra tekabül eden bir periyotta, devamlılık ve sürekliliğinin nasıl sağlanmış olduğunu tespit etmeye çalıştık. Bu yönüyle, çalışmanın alan yazınına sadece literatür açısından değil, konunun sosyolojik perspektiften ele alınmasını sağlayarak, Klasik Osmanlı sistemi içinde yer alan askeri zümrenin belirli bir bölümünde var olan dayanışma ve yardımlaşmanın para vakfı üzerinden nasıl bir sosyo-kültürel ve ekonomik ilişkiler ağına dönüşmüş olduğuna da ortaya koymaktadır. Bu yönüyle de çalışma, Osmanlı toplumunu ve sistemini biraz daha derinden anlamamıza yardımcı olacaktır denebilir.

Bu çalışmada, para vakıflarının klasik Osmanlı sisteminde üstlenmiş olduğu rol ve fonksiyonlara kısaca değindikten sonra, askeri zümrenin bir parçası olarak Topkapı Sarayı'nda faaliyet gösteren Kiler Odası Kütüphanesi Para Vakfı'nın 1740'lı yılların başında teşekkülü ve yaklaşık doksan yıllık bir dönemde vakfın

¹ Osmanlı toplumunda para vakfı konusunda çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bunlar arasında bazıları şöyle sıralanabilir. Murat Çizazça, Risk Sermayesi, Özel Finans Kurumları ve Para Vakıfları. İlmî Neşriyat, İstanbul 1993; Nasi Aslan (1998), "Osmanlı Toplumunda Para Vakıflarının Kurumsallaşmasında Rol Oynayan Faktörler." Dini Araştırmalar ½ (Haziran 1998). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/da/issue/4439/61162> (Erişim tarihi: 02.01.2025); Cafer Çiftçi (2001), Bursa'da Vakıfların Sosyo-Ekonomik İşlevleri. (Ankara-2001), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay>. (Erişim tarihi: 02.01.2025); Çiftçi, Cafer (2001), 18. Yüzyılda Bursa'da Para Vakıfları ve Kredi İşlemleri. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/782453> (Erişim tarihi: 02.01.2025); Arif Akkaya (2028), 18. Yüzyılın Sonlarında Muhasebe Kayıtları Işığında Üsküdar Para Vakıfları, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Ekonomisi ve Finans Anabilim Dalı, Ocak 2018 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

bünyesinde meydana gelen değişme trendi üzerinde durulacaktır. Burada inceleme konusu yaptığımız Topkapı Sarayı Kiler Odası Kiler Odası Kütüphanesi vakfında yaklaşık 90 yıla yakın ana sermayedeki değişim trendleri izlenebilmektedir. Vakfın kurulduğu yıl olan 1742'den sonra, aradan geçen 150 yıl sonra, sermayenin izinin 1880'li yıllarda takip edilebiliyor olması, vakfın kurumsal kimliği bakımından oldukça önemlidir.²

Çok kültürlü, çok etnisiteli, çok dinli bir toplum yapısına sahip olan Osmanlı devleti genel olarak iki büyük zümre veya tabakadan teşekkül ediyordu. Birincisi, kamuya mal ve hizmet üreterek vergi mükellefi olmayan grupların bütünü kapsayan "askeri" zümre olarak isimlendirilirdi. İkinci zümre ise, toplumsal tabana yayılmış olup, bulunduğu statü ve konumda çeşitli rol ve fonksiyonları icra eden, vergi mükellefi olan "reâya" olarak adlandırılmaktaydı. Klasik Osmanlı sistemi, her iki zümre arasında geçişlere imkân tanıyordu.

Çalışmanın konusu olan vakıf kurumu İslamiyetin başlamasıyla ortaya çıkmış Selçuklular ile birlikte Anadolu topraklarına yayılmıştır. Osmanlılar ise klâsik sistemin hâkim olduğu 15. ve 19. yüzyıllar arasında, vakıf kurumunu büyük ölçüde geliştirilip yaygınlaştırılarak ve aynı zamanda yeni unsurlarla zenginleştirerek yeni bir aşamaya getirmişlerdir. Klasik Osmanlı sistemi fakirliğin dilencilik düzeyine kadar inmesini önlemede oldukça başarılı olmuştur, bu nedenle kuruluştan itibaren sistemin sürdürülebilmesinde hayati bir konumda olan vakıf müessesesini devlet desteklemiştir. Toplumda sosyokültürel ve iktisadî hayatın sürekliliğinin sağlanmasında pek çok önemli rol ve fonksiyon icra eden vakıf kurumu içerisinde para vakıfları, her dönemde ayrı bir öneme sahip olmuş ve bu hususta yenilikçi davranmıştır.

Fakihler arasında paranın vakfedilmesine dair tartışmalar olsa da geniş İslâm coğrafyasında Osmanlı toplumu dışında para vakfının kullanımına dair bir uygulamaya tanık olunmamıştır. Vakıf müessesesi, umumiyetle toplumun orta-üst ve üst gelir grubunda yer alanların yapabildiği taşınmaz mal varlıklarının

² Bu çalışmada, esas itibarıyla, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Osmanlı Devlet Arşivi (ODA), TS. MA.d. (Topkapı Sarayı Arşivi Maliyeden Müdevver Defterler) No: 159 (Evasıt-ı Muharrem 1154/2 Nisan 1741- 29 Zilhicce 1248/19 Mayıs 1833) numaralı defter kullanılmıştır. Ancak, Osmanlı İmparatorluğunun farklı bölgelerindeki yerleşim birimlerinde faaliyet gösteren binlerce para vakfına rastlamak mümkündür.

(gayrimenkul) vakıflarından oluşuyordu. Para vakıflarının getirmiş olduğu en radikal yenilik, geniş halk kesimleri arasında bulunan küçük tasarruf sahiplerinin de katılmasına imkân tanıyarak, vakıf sektörüne belirgin bir genişleme ve dinamizm getirmesi olmuştur. Para vakıfları yoluyla, toplumun her kesimindeki küçük tasarruf sahiplerinin mevcut bir vakfa ilâve yapabildiği veya aralarında birleşerek yeni vakıflar oluşturabilmesi mümkün hale gelmiştir. Böylece vakıf kurumu kısa bir süre içinde öngörülemez hızda ve büyüklükte bir genişliğe ulaşmıştır.³

Sosyal konumu ve gelir düzeyleri farklı bireyler başta olmak üzere, esnaf loncaları, yeniçeri grupları ve çeşitli kamu kurumları ülkenin merkezi şehirleri dışında kalan periferideki mahalle ve köylerde bile yaygın bir şekilde para vakıfları kurarak toplum içinde dayanışma ve yardımlaşma kültürünü geliştirmiş, sadece elde edilen refahı değil olası riskleri de paylaşmışlardır.⁴

Özellikle mahalle ve köylerde Avarız türü vergileri ödemeye destek olmak üzere para vakıfları yaygın olarak kurulmuştur. Ayrıca kamu çalışanları yanında sivil bireyler de vefatlarından sonra isimlerinin ilanihaye anılmasını sağlamayı ve arkalarında hayır kapılarının açık bulunmasını arzu etmişlerdir. Bu nedenle toplumun her kesiminde çok farklı statüde ve konumda bulunanlar, bireysel ve ortak hareket ederek, sosyal-kültürel ve dini alanlarda faaliyette bulunmak amacıyla küçük tasarruflarıyla binlerce para vakfı teşekkül ettirmişlerdir. Savaş vb. olağanüstü durumlarda, giderleri karşılamak üzere devletin halktan aldığı avarız vergisi kurulan para vakıfları sayesinde ödenebilmesi kamuyu da rahatlatan bir uygulama olmuştur.⁵

Diğer yandan, faizin meşru kabul edilmediği ve yüksek oranda olduğu toplumsal bir yapıda, iktisadi faaliyetleri yürütürken kredi arz miktarını artırmak suretiyle ekonominin nefes almasına imkân vermek, para vakıflarının Osmanlı sistemine getirmiş olduğu ikinci bir yenilik olmuştur. Para vakıfları, %10-15

³ Mehmet Genç, Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi II, Ötüken (2. Basım, İstanbul 2023), s.83; Çizazça, Para Vakıfları

⁴ Çizazça, Para Vakıfları; Genç, Devlet ve Ekonomi II, s. 83;

⁵ Genç, Devlet ve Ekonomi II, s. 83; Çizazça, Para Vakıfları

arasındaki bir maliyetle piyasaya büyük ölçüde kredi sağlamıştır. Böylece çeşitli üretim sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler (imalathaneler), krediye ihtiyaç hisssettiklerinde hukuken faiz sayılmayacak bir uygulama ile çabuk ve ucuz bir şekilde erişebilmiştir. Para vakıflarının sisteme bir başka katkısı ise, vergi iltizam sistemine kredi sağlamakta olan sarraf esnafına ihtiyaç duydukları mevduatı sağlayarak devlet maliyesinin aksamadan faaliyetlerini sürdürmesine aracılık yapması olmuştur.⁶

I. KİLER ODASI KÜTÜPHANESİ PARA VAKFI

Çalışmanın bu bölümünde, İstanbul'da Topkapı Sarayı bünyesinde faaliyet gösteren Kiler Odası personelinin kendi aralarındaki küçük tasarruflarıyla oluşturdukları para vakfı inceleme konusu yapılmaktadır.⁷

Kiler Odası Kütüphanesi Para Vakfı, 18. yüzyılın ilk yarısında kurulmuştur. 1154 (1741) tarihli vakfiyenin kayıtlı bulunduğu bir defterde hem kuruluş sürecindeki ana sermayeyi hem de sonradan yapılan ilavelerle yaklaşık 90 yıla yaklaşan bir dönemde vakfın sermayesindeki büyüme ve daralma eğilimini izlemek mümkün olmuştur. Ayrıca, yapılan ilave bağışların büyüklüğü, her bir bağışçının vakfettiği para ile yerine getirilmesini "şart" koştuğu faaliyet çeşitleri de aynı şekilde vakfiyenin kayıtlı bulunduğu defterde takip edilebilmektedir. Öte yandan, Kiler Odası Kütüphanesi Para Vakfı ana sermayesine II. Mahmut'un müdahalede bulunduğu da tespit edilmiştir. Siyasi otorite tarafından kamu tüzel kişiliğine sahip bir para vakfına müdahalenin varlığı ise, hukuki açıdan ayrı bir tartışma konusudur. Ancak arşiv kayıtlarına göre, Kiler Odası kütüphanesi para vakfına yönelik müdahale sonrasında vakfın tüzel kişiliğini sona erdirmemiştir. Aksine para vakfı, küçük bağışçıların katkılarıyla bir süre daha faaliyetlerini sürdürebilmiştir.⁸

⁶ Genç, Devlet ve Ekonomi II, s. 83

⁷ TS. MA.d: 159 (Evâsıt-ı Muharrem 1154/2 Nisan 1741. Hazine-i Hümayun Kiler-i Hassa Odası Kütüphanesi Para Vakfiyesi ile vakıf kitaplar listesi ekte yer almaktadır. Ekte yer alan para vakıfları bu çalışmada kullanılmıştır. Ayrıca Kiler Odası Para vakfiyesi, kütüphanede yer alan kitaplar ile bazı ek vakfiyeler ikinci defterde "suret" olarak kaydedilmiştir. Bakınız; TS. MA.d: 160.

⁸ TS. MA.d: 159 (Evâsıt-ı Muharrem 1154/2 Nisan 1741- 29 Zilhicce 1248/19 Mayıs 1833), vr. 3b.

Vakfiyenin giriş bölümünde verilen bilgilere göre, para vakfının nasıl kurulduğu, ilerleyen süreçte nasıl faaliyette bulunması gerektiği açıkça ifade edilmiştir. Buna göre, Kethüda Süleyman Ağa, Babüssade'de gerçekleşen meclis-i şer' de; Enderûn-ı Hümayun Kiler Odası'na hayır sahiplerinin bağışladığı kitaplardan bir kısmının ödünç alanlar tarafından iade edilmediğini, böylece her yıl ödünç olarak verilenlerden çok sayıda kitabın kaybolduğunu, denetim ve kontrol görevi verilen şahısların kütüphanedeki eserleri koruyamadığını ifade etmiştir. Bu nedenle, Kethüda Süleyman Ağa, mevcut kitapların özel bir şahsın sorumluluğuna verilerek korunması amacıyla bir vakfiye tanzim etmiştir.⁹

Vakfiyede yer alan açıklamaya göre, Kiler-i Hassa Odası için bağışlanan nakdi paranın yönetimi, tasarrufu, ödünç olarak verilip işletilmesi gibi konularda öteden beri kiler kethüdaları yetkili kılınmıştır. Vakfiyenin kuruluş zamanı olan 1741 yılına kadar Kiler Odası'ndakiler kendi aralarında 2500 kuruş biriktirmiş bulunuyordu¹⁰. Kethüda Süleyman Ağa, kendi şahsi gelirinden ayırmış olduğu 250 kuruşu o vakte kadar biriken para ile birleştirmek suretiyle Kiler Odası Kütüphanesi için vakfetmiştir. Böylece para vakfının başlangıç sermayesi 2750 kuruş olmuştur. Kethüda Süleyman Ağa, vakıf kitapların korunması ve kaybolmaması için hâfız-ı kütüb tayin edilmesini vakfiyeye şart olarak koymuştur. Kiler Odası halifeleri arasında yetenekli ve kabiliyetli olanlardan biri kütüphaneye hâfız-ı kütüb olacaktır. Bu hizmeti karşılığında ise, Kethüda Süleyman Ağa tarafından vakfedilen 250 kuruşun nemalandırılması sonucunda elde edilecek gelirden günlük 5 akçe verilecektir.¹¹

Vakfiyede temel bir kural olarak açıkça ifade edilen hususlardan biri ise, Kiler Odası Kethüdası olanlar aynı zamanda vakfın mütevellisi olarak görev yapacak

⁹ Defterin dış kapak yazısı şu şekildedir: "Sabıkâ Kılar odasında mevcut bulunan nukûd-ı mevkûfe ve kitâb-ı mütenevvia ve mesâhif-i şerifelerin defteridir." TS. MA.d: 159 (Evasıt-ı Muharrem 1154/2 Nisan 1741- 29 Zilhicce 1248/19 Mayıs 1833). Diğer yandan, iç kapak sayfasındaki yazı ise şu şekildedir: "Kılar kethüdası bulunan ağaların yedinde mukaddema hıfz oluna gelen nukud-ı mevkûfenin ve vakıf kitap ve mushaf-ı şeriflerin defteridir." TS. MA.d: 159, vr. 3b-4a.

¹⁰ TS. MA.d: 159, 4a.

¹¹ TS. MA.d: 159, vr. 4b.

olup paranın işletilmesi ve harcanmasından sorumlu olacaktır.¹² Öte yandan “hâfız kütüb” değiştiğinde, kütüphanede görevli zabıt, kâtib ve diğer görevlilerin “hulefâ” huzurunda kütüphanenin mühürlü asıl defterinde kayıtlı kitapları sayarak bir sonrakine teslim edecek olmasıdır. Devir teslim esnasında eksik olduğu tespit edilen kitap mutlaka temin edilerek yerine konulacaktır.¹³

Öte yandan, hâfız-ı kütübün ücreti her yıl Recep ayında bizzat Kiler Odası Kethüdası tarafından ödenecektir. Vakfedilen 250 kuruştan sağlanan nemanın fazlası, üç dört yılda bir tamir ve bakıma muhtaç olan kitapların onarımı için harcanacaktır.¹⁴

Topkapı Sarayı Kiler Odası para vakfının durumu, vakfiye kayıtlarını ihtiva eden defterde yaklaşık 90 yıl (1741-1832) takip edilebilmektedir. Bu kayıtlara göre, sonradan farklı meslek, cinsiyet ve kültüre sahip, Osmanlı toplumu içinde tamamı askeri zümreye mensup şahıslarca az ya da çok belirli miktarda para vakfedildiği, ana sermayeye katılan bu paraların nemalandırıldığı anlaşılmaktadır¹⁵. Ancak sonradan bağışta bulunanların hiçbiri, paranın işletilmesi sonucunda elde edilecek gelirin kitap alınması veya mevcut kitapların bakım ve onarımı için kullanılmasına dönük herhangi bir şart ileri sürmemiştir.

1741-1832 yılları arasında, Kiler Odası Para vakfına dair toplam 48 ayrı işlem gerçekleştirilmiştir. Vakfiye 1741’de oluşturulduğunda, Kethüda Süleyman Ağa’nın 250 kuruşluk bağışı ile vakıf 2750 kuruş sermayeye sahip bulunuyordu. Bu tarihten yaklaşık 75 yıl sonra, 1816 yılında, vakfın ana sermayesi 18.075,5

¹² “Fî-mâ ba’d li-merzâtillâhi teâlâ mesâhif ve kütüb-i mezbûre müstakillen bir kimesnenin zabt ve hıfzında olmasını musammem ve azîmetim olup lâkin Kilâr-ı Hassa odası mühimmâtı için mevkûfe nukûdun tevliyet ve tasarrufu ve erbâh ve istirbâh olunması kadîmü’l-eyyâmdan berü Kilâr Kethüdası olanlara mahsûs ve müfevvez olup,” TS. MA.d: 159, vr. 4a.

¹³ TS. MA.d: 159, vr. 4a-4b.

¹⁴ TS. MA.d: 159, vr. 4b.

¹⁵ “İşbu 1238 senesi Rebiulahirin 13. günü (28 Aralık 1822) bigayetillah teala çerağ olduğumuzda halefimiz atufetlü Süleyman Ağa ile vakf-ı şerifin hesabı rüyet olunup selefimizden teslim olunan ve sonradan an nakdin vakfa zam olunan meblağ 11550 kuruş ve zamanımızda teraküm eden 2950, ceman 14500 kuruşu halefimiz müşaruileyh ağa hazretlerine teslim olunduğunu müş’ir işbu mahalle şerh verildi. Ceman yekûn: 14500 kuruş. Mehmet Nureddin Kethüda-yı Hassa. Fi 13 Rabiulahir 1238/28 Aralık 1822.”, TS.MA.d, No: 159, vr.10a.

kuruşa yükselmiştir. Ancak bu tarihte, ana sermayenin %55'ine tekabül eden 10.000 kuruş, Sultan II. Mahmut'un emri ile darphaneye verilmiştir. Siyasi iradenin bu müdahalesinden sonra Kiler Odası vakfının ana sermayesi artmaya devam etmiştir. Vakfın ana sermayesi küçük birikimleri olan bağışçıların bağışlarıyla düzenli olarak artarak 1832 yılında 17.562 kuruşa yükselmiştir.¹⁶ Dolayısıyla, vakfiye defterindeki kayıtlardan, 1741-1832 yılları arasında vakfın ana sermayesindeki büyüme, gelişme, küçülme ve yeniden artma eğilimlerini tespit etmek mümkün olabilmektedir.¹⁷

II. ANA SERMAYENİN DEĞİŞME DİNAMİKLERİ

Kiler Odası Kütüphanesi Para Vakfı'na ait vakfiye 1741'de teşekkül ettikten sonra, bağışçılar, umumiyetle, 100 kuruş veya katları olan tutarları vakıf sermayesine bağış olarak ilave etmişlerdir. Bağışçılar arasında, 100 kuruştan daha düşük bir tutarı vakfedener de bulunmaktadır. Sonuçta vakfedilen paranın asgari ve azami tutarı değişmekte, belirli alt ve üst limit söz konusu olmamaktadır.¹⁸

¹⁶ TS. MA.d: 159 (Evâsıt-ı Muharrem 1154/2 Nisan 1741- 29 Zilhicce 1248/19 Mayıs 1833)

¹⁷ Sonuçta, 1816 yılında 10.000 kuruş Darphaneye verildikten sonra, 1832'ye kadar vakıf parada meydana gelen artış toplamı %50'den daha fazla olmuştur. II. Mahmut tarafından Kiler Odası Para vakfına dönük bu müdahale ile sonrasında ortaya çıkan gelişmeler silsilesi ise, yine bir başka arşiv kaynağından ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir. Bakınız; TS. MA.d., No: 9004, Poz No: 24 (12 Ramazan 1297/ 18 Ağustos 1880).

¹⁸ 1741-1832 yıllarına tekabül eden ek vakfiye kayıtları incelendiğinde en düşük para vakfının 70 kuruş, en büyük tutarın ise 1500 kuruş olduğu tespit edilmiştir. Üçüncü en büyük bağış ise 1050 kuruş olmuştur.

“İş bu 1230/14 Aralık 1804 senesi Kilar-ı Hassa ağavatından Hattat Süleyman Ağa râh-ı hayra süluk birle canib-i vakfa 70 kuruş eda ve teslim ve hasıl olan nemasından senede bir kerre kaftan akçesi vakti 7 kuruş peşkirbaşılara teslim olunup 2 kıyye mum alınup, vakıf eylediği Yasin-i Şerif cüzleri kiraat olundukça,” TS.MA.d, No: 159, vr. 8a.

“Kilar-ı Hassa Ağalarından Sinan Ağa merhum oldukda bade-iz eda-yı vasiyet duyun yedimizde kalan 1500 kuruş Silahdar Ağa Hazretleri marifetiyle 500 kuruştan hâsıl olan 50 kuruş neması Koç/Göç İmamlarına tahsis ve 1000 kuruştan hâsıl olan 100 kuruş neması meşin sofralara mukaddem tayin olunan 45 kuruşa ilave ile 145 kuruşa iblağ olunmak üzere mezkûr 1500 kuruş mukaddemki mal-ı vakf olan 8365,5 kuruşa zam olundukda asl-ı mal-ı vakf 9865,5 kuruşa iblağ olunduğu işbu mahalle şerh verildi. Fi Gurre-i Şaban 1234/26 Mayıs 1819.”, TS.MA.d, No: 159, vr. 9a.

Vakfa yapılan para bağışlarının bir bölümü şahıslarca kendileri hayatta iken gerçekleştirilmiştir¹⁹. Bazı örneklerde ise, vefat sonrasında şahısların terekesinden yapılmıştır. Bazen bir vasiyet üzerine gerçekleşirken, bazen de geride bilinen bir mirasçı bulunmaması nedeniyle onun adına vakfedilmektedir. Bu şahıslardan bir kısmı Kiler Odasıyla ilişkili olabildiği gibi bazen kurumsal bağı olmayanların da geride bıraktıkları mal varlıklarının söz konusu kurumun para vakfının ana sermayesine aktarılmış olduğu gözlemlenmektedir. Varisi bulunmayan bir şahsın vefatı söz konusu olduğunda, önce varsa borçları tereke satılarak ödenmektedir, artan kalan mal varlığı ise Kiler Odası Para vakfına verilmektedir.²⁰

“Bila varis vefat eden merhum Şamlı Hüseyin Ağanın muhalledatından Çeşme havlusu çukalarına tahsis olunan 1050 kuruş nukud-ı mevkufe zam oldukda, mal-ı vakf 13714 kuruşa baliğ olmuştur. Gurre-i Safer 1221/21 Mart 1806.”, TS.MA.d, No: 159, vr. 6b.

¹⁹ Farklı meslek gruplarından çok sayıda küçük birikim sahibi hayatta iken Kiler-i Hassa Kütüphanesi Para vakfına bağışta bulunmuştur. Kiler Odası kethüdası görevinde bulunan iki ayrı şahsın bağış örneğine aşağıda yer verilmiştir. “Kılar Kethüdası Gürcü Mustafa Ağa Kılar-ı Humayun vakfına ihda olmak üzere 448 kuruş vakfiyet üzere vakf-ı mezbure vaz’ ve zam olup el-an vakf-ı mezbur 4398 kuruşa bâliğ olmağla bu mahalle şerh verildi. 4398 kuruş. Sene (1 M) 1178/1764.”, TS.MA.d, No: 159, vr. 4a.

“Kılar Kethüdası saadetli Selim Ağa vakf-ı mezbure kendü kesesinden olmak üzere 300 kuruş ikad-ı kanadil için zam eylemiştir. Sene (1 M) 1181/30 Mayıs 1767). 4698 kuruş.”, TS.MA.d, No: 159, vr. 4a.

²⁰ Çok sayıda farklı örnek arasında birkaç kayda aşağıda yer verilmiştir.

“Bila vâris müteveffayı merhum Murtaza Hoca'nın terekesinden hâsıl olan 150 kuruş vakfiyet üzere vakf-ı mezbure vaz’ ve zam olmağla el-an vakf-ı mezbur 2900 kuruşa bâliğ olmağla bu mahalle şerh verildi. 2900 kuruş. Sene (1 M) 1154/1741/19 Mart 1741). TS.MA.d, No: 159, vr. 4a.

Bila vâris müteveffayı merhum Dâye-zade Küçük Yusuf Ağa'nın terekesinden hâsıl olan 100 kuruş vakfiyet üzere vakf-ı mezbure vaz’ ve zam olup vakf-ı mezbur 3000 kuruşa bâliğ olmağla bu mahalle şerh verildi. 3000 kuruş. Sene (1 M) 1155/1741/8 Mart 1742). TS.MA.d, No: 159, vr. 4a.

Bila vâris müteveffayı merhum İsmail Ağa terekesinden hâsıl olan 500 kuruş vakfiyet üzere vakf-ı mezbure vaz’ ve zam olup el-an vakf-ı mezbur 3500 kuruşa bâliğ olmağla bu mahalle şerh verildi. 3500 kuruş. Sene (1 M) 1167/1753). TS.MA.d, No: 159, vr. 4a.

Bila vâris müteveffayı merhum Hafız sadık Ağa terekesinden hâsıl olan 450 kuruş vakfiyet üzere vakf-ı mezbure vaz’ ve zam olup el-an vakf-ı mezbur 3950 kuruşa bâliğ olmağla bu mahalle şerh verildi. 3950 kuruş. Sene (1 M) 1170/1756). TS.MA.d, No: 159, vr. 4a.

“Bilâ-varis müteveffa merhum Mehmet Reşid Ağa'nın terkesinden hâsıl olan 242 kuruş vakfiyet üzere vakf-ı mezkure nukuduna zam ve ilhak olunmağla el an nukud-ı vakf-ı mezkûr 8869,5 kuruşa baliğ olduğunu müş'ir bu mahalle şerh verildi. Fi Gurre-i M. 1209/29 Temmuz 1794.”, TS.MA.d, No: 159, vr. 6a.

Kiler Odası Kütüphanesi para vakfı defterindeki kayıtlar inceleğinde, farklı tarihlerde bağışta bulunan 8'i Kiler Kethüdası toplamda 26 şahsın yapmış olduğu 10236 kuruş ele alındığında, kethüdalardan her birinin ortalama 411 kuruş, diğer bağışçılardan herbirinin ise ortalama 386 kuruş ana sermayeye vakfetmiş olduğu anlaşılmaktadır. Toplam 26 kişinin genel bağış ortalamasının ise 394 kuruş olduğu tespit edilmiştir. Aşağıda, bağışçılar ile bağış miktarlarını gösteren bir tablo yer almaktadır. Bu tablo, vakıf defterindeki verilerden tarafımızdan hazırlanarak oluşturulmuştur.

Tablo 1: Bağışçıların Adları, Meslekleri ve Bağış Miktarları

No	Vakfeden adı	Meslek	Vakıf tarihi	Miktarı (kuruş)	Vakfın Şekli
1	Murtaza Hoca	Hoca	19 Mart 1741	150	Tereke
2	Dâyezade Yusuf	Ağa	8 Mart 1742	100	Tereke
3	İsmail	Ağa	29 Ekim 1753	500	Tereke
4	Hafız Sadık	Ağa	26 Eylül 1756	450	Tereke
5	Lala Mahmut Müesser Efendi	Lala	28 Eylül 1772	100	Şahsi para
6	Çerkes Mustafa	Ağa	-	100	Tereke
7	Sultan III. Selim	Padişah	25 Nisan 1789	50	Şahsi para
8	Seyyid Abdullah	Ağa	30 Nisan 1790	500	Şahsi para
9	Hakkazade Seyyid Mehmet Emin	Pars kethüdası	10 Mart 1793	100	Tereke
10	Reşid	Ağa	29 Temmuz 1794	242	Tereke
11	Hafız Mehmet Reşid	Ağa	26 Ekim 1796	300	Şahsi para
12	Şamlı Hüseyin	-	21 Mart 1806	1050	Tereke

13	Gazi Hüseyin paşa	Vezir	10 Ekim 1806	500	Şahsi para
14	Abdülkerim Ağa	Mabeynci	23 Haziran 1808	1000	Tereke
15	Süleyman Ağa	Silahtar	21 Ağustos 1811	140	Tereke
16	Hattat Süleyman	Ağa	-	70	Şahsi para
17	Sinan	Ağa	26 Mayıs 1819	1500	Tereke
18	Atike kalfa	Kalfa	4 Nisan 1821	100	Tereke
19	Süleyman Ağa	Kethüda	2 Nisan 1741	250	Şahsi para
20	Gürcü Mustafa	Kethüda	1 Temmuz 1764	448	Şahsi para
21	Selim Ağa	Kethüda	30 Mayıs 1767	300	Şahsi para
22	Seyyit İbrahim	Kethüda	-	150	Şahsi para
23	Hasan Ağa	Kethüda	18 Kasım 1783	236	Şahsi para
24	Hafız Ahmet Ağa	Kethüda	10 Mart 1793	600	Şahsi para
25	Seyyit Mustafa Ağa	Kethüda	26 Kasım 1807	1000	Şahsi para
26	Osman Ağa	Kethüda	3 Nisan 1813	300	Şahsi para

Kaynak: TS.MA.d, No: 159 (tarafımızdan oluşturuldu)

Öte yandan, vakıf defterine ait kayıtlardan, istisnalar dışında vakıf sermayesinden borç alanlar hakkında bilgi edinmek mümkün olmamıştır. Borç

alanlar, umumiyetle, aldıkları borç parayı vaktinde ödemedi vefat etmesi halinde borçlu kişinin kimliği açığa çıkmaktadır. Ancak böyle bir durum söz konusu olduğunda, kimlerin ne kadar bir tutarı hangi oranda borç almış olduğuna ilişkin vakfiye defterinde bilgi bulunmamaktadır. Genelde, verilen borç paranın geri dönüşü ve alınan nema miktarı konularında herhangi bir veri bulunmamaktadır.²¹

Küçük birikimlerini bağışlayanlar paralarını vakfederken genelde paranın işletme maliyeti (neması) konusunda piyasa faizini dikkate alan makul oranda işletildiğini bilmektedirler, bu nedenle bağışta bulunanlardan her biri paranın işletme faizi konusunda bir şart ileri sürmemektedir. Ancak bağışçılardan bazıları faiz oranını açıkça beyan etmektedir.²²

Para vakfının sorumluluğunu üstlenen Kiler Odası kethüdarları, görev değişikliği esnasında, halef-selef arasında, hem ana sermayede meydana gelen büyüme ve daralma hem de kendilerinin görev yaptıkları sürede ilave bağış (vakfa zam) miktarları hakkında bilgi vermeyi tercih etmektedirler. Vakıfla ilgili bütün bu iş ve işlemleri, genelde, görev değişikliği sırasında bir tutanakla kayıt altına almaktadırlar. Ancak kethüdanın ani vefatı söz konusu olduğunda, devir

²¹ Borçlu şahıslar ile alacak tutarları kayıtlarda aşağıda şekilde yer almaktadır. "...mukaddema Hafız Mehmet Efendi vaktinde bi'l-münasebe Zeytuni Mustafa nam kimesneye karzen verilmiş olan 400 (dört yüz) kuruş tahsil olunamadığından, mal-ı vakıftan fûru-nihade olunup,...", TS.MA.d, No: 159, vr. 8b.

²² "Zikrolunan 500 kuruşun neması senevi 50 kuruş olup hitam- va' de olan Receb-i şerifin 27. Günü tecdid-i temessük olundukda meblağ-ı mezburdan hasıl 50 kuruş fâiz kilar kethüdası ağa olanların kaftancısı olanlara teslim ve ol dahi..", TS.MA.d, No: 159, vr. 5a.

"...Kilar Kethüdası ağa hazretleri yedine vakf ve vaz olunan 250 kuruşun devr-i şer'i üzre bir sene-i kâmilede faizinden hâsıl olan 25 kuruş Şaban-ı Şerif guresinde Miftah Ağası bulunan ağavatımıza Kilar Kethüdası Ağaların teslim ve edaları ve Miftah Ağaları Ocağı ustalarına verip bu hayrın daima icrasına nezaret buyurmaları işbu defter-i vakfa şerh verildi. Fi Gurre-i Şaban 1231/26 Haziran 1816. Mal-ı Vakıf: 17774.", TS.MA.d, No: 159, vr. 8a. Diğer pek çok örnekte, benzer ifadeler kullanılmak suretiyle, yıllık faiz oranının %10 olarak belirlendiği tespit edilmiştir. Bakınız; TS.MA.d, No: 159, vr. 5b, 7b, 9a.

sürecinde böyle bir işlem yapılmasına imkân olmasa da yeni Kethüda göreve başladığında vakfın ana sermayesinin tespiti amacıyla bir tutanak tutmaktadır.²³

Diğer yandan, kethüdalar, kendi dönemlerinde geri ödemesi yapılmamış vakfın alacağı bulunuyorsa eğer, görevi sonraki gelene devir sürecinde, verilmiş olan borç miktarı ile borçluları bir tutanakla kayıt altına almaktadırlar. Borç verilen alacağın neden tahsil edilemediği ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmaktadır.²⁴

²³ “Mürüvvetlü Kılar-ı Hassa Kethüdası Hafız Ahmet Ağa Kuru Ağalığına bekâm olduklarında nezaretlerinde olan Kılar-ı Hassa vakfının hesabına ru'yet olundukda mâl- vakfı 1044 kuruş tevfir (artırma, çoğaltma, tasarrufla artırma) ve meblağ-ı mezkure asl-ı mal-ı vakfa zam eylediğimizde el yevm 8627,5 kuruşa baliğ olmağla bu mahalle şerh verildi. Fi 5 Ra. 1208/2 Kasım 1793.”, TS.MA.d, No: 159, vr.5b.

“Devletlü, İnyetlü Kılar-ı Hassa Kethüdası Süleyman Beyefendi hazretleri silahtar-ı hazret-i cihandari mansıbı ile bekam buyrulduklarında nukud-ı mal-ı vakf hesab olunup zaman-ı saadet-iktiranlarında 2414 kuruş sa'y ve himmetleriyle mal-ı vakfa ziyade fâide hâsıl olup ceman nukud-ı vakf 12664 kuruşa baliğ olmağla işbu mahalle işaret olundu. Fi 21 Za. 1218/3 Mart 1804.”, TS.MA.d, No: 159, vr.6b.

“İşbu 1243 senesi Rabiulevvel'in 27. günü (18 Ekim 1827) kilar kethüdası olup biğayetillah teala sene-i mezburenin gurre-i Şaban'ında Nevbetçibaşı ile muhasebe ru'yet olunup, sâir mutad olan avâidât cümlesi verildikten sonra hasıl olan nemadan 260 kuruş bâki kalmağla mal-ı vakıf olan 15502 kuruşun üzerine zam olunup mecmu mal-ı vakf 15762 kuruşa bâliğ olmağla, işbu mahalle şerh verildi. Gurre-i Şaban 1243/17 Şubat 1828. Keyhüda-yı Kılar-ı Hassa, Receb Efendi.”, TS.MA.d, No: 159, vr.10b.

²⁴ Şu iki vaka, statü sahibi meslek mensupları olarak borçlanan şahısların durumunu açığa çıkarması bakımından oldukça ilginçtir. “... Ancak Peşkirbaşılıktan ihraç Koç Arif Ağa'nın canib-i vakfa 250 kuruş deyni ve tumarhanede vefat eyleyen Servet Mehmet Efendinin 300 kuruş deyni olup lakin mezkur Koç Arif Ağanın nân parası ve merhum Mehmet Efendinin terekesi bî-hasıl olmağın bu ikisinin 550 kuruş deyn, mal-ı vakıf olan 7665,5 kuruştan fûru-nihade olunup 1232 Muharremü'l-haramın guresinde .. çerağ olduğumuzda halefimiz Saadetlü Osman Vasıf Beye 7115,5 kuruş teslim olunduğu li-ecli'l-kayd işbu mahalle şerh verilip temhir olundu. Fi Gurre-i Muharrem 1232/21 Kasım 1816.”, TS.MA.d, No: 159, vr. 8b.

“Kilar Kethüdası Recep Efendi merhum, Hane-i Hassa Ağalarından ser-tüfengi Ahmet Kamil Beye, Kılar-ı Hassa Vakfından ba-temessük 400 kuruş virüp meblağ-ı mezbur Kamil Beyin zimmetinde iken bi-emrillah teala mir-merkum vefat idüp mal-ı metrukesi düyununa vefa ermediği ecilden, zaruri garmadan verilüp ahz eylediği 400 kuruştan 99,5 kuruş marifet-i şer'le canib-i vakfa isabet etmiştir.”, TS.MA.d, No: 159, vr.11b.

Kethüdalar, Kiler Odası vakfı örneğinde, vakfın ana sermayesinden ne kadarlık bir miktarı hangi faiz karşılığında kimlere borç olarak verdiklerini umumiyetle vakfın defterine kaydetmemişlerdir. Bazı kethüdalar görev yaptıkları dönemde geri dönen borç para ile faiz miktarı hakkında bilgi vermektedirler. Bu durumda borç verilen paradan elde edilen faiz geliri, yapılan harcama sonrasında ana sermayeye ilave edilmektedir. Geri kalan tutarların anaparaya ilave edilmesine ilişkin çok az örnek tespit edilmiştir.²⁵ Kurumun yaklaşık bir asra yaklaşan kayıtları üzerine yapılan inceleme sonucunda, para vakıflarını yönetenlerin oldukça otonom bir statüde oldukları kanaatine varılmıştır.

Vakfın ana sermayesine bağışlanan para, birilerinin hayatta iken veya vefatı sonrasında mirastan yapılmak zorunda değildir. Kiler Odası para vakfı örneğinde olduğu gibi, Kiler Odasıyla ilintili bir mekândaki eşya veya ürünün satışından elde edilen tutar da vakfın anaparasına bağışlanmaktadır. Öte yandan, Enderun Hassa Fırınına bağışlanan 1000 kuruşun senelik neması olan 150 kuruş, her yıl Kiler Odası mensupları arasında vakfeden şahsın belirttiği kişilere Ramazan ayında ekmek ve benzeri gıda harcaması için ödenmektedir. Ancak Has Fırına bağışlanmış olan bu 1000 kuruş, vakıf paranın zayi olmaması, hayrın devam ettirilmesi amacıyla, daha sonra Has Fırından alınarak Kiler Odası vakfına verilmiştir.²⁶

²⁵ Salifü'l-beyan teslim olunan 14567 kuruş meblağ işbu 1238 senesi Şaban-ı Şerifinin guresinde meblağ-ı mezbur hesap olunup meblağ-ı mezburu kalfasından bade'l-masarıf²⁵ baki kalan 500 kuruş zam olunup mecmu mal-ı vakf 15067 kuruş olmağla işbu mahalle şerh verildi. Mal-ı vakf: 15067 kuruş. Keyhüda-yı Kilar-ı Hassa, Süleyman. 1 Şaban 1238/ 13 Nisan 1823.", TS.MA.d, No: 159, vr.10a.

²⁶ "Kilar Kethüdası esbak Nureddin Ağa merhumun Ramazan-ı Şerif'te Kilar-ı Hassa Odasında ağaların taam sofralarına tevzi' olunmak için vakıf eylediği nan-ı has celbiçün has fırınına 1000 kuruş atyab-ı malından ifraz iderek vakıf idüp senevi meblağı mezburun nemasından hâsil olan 150 kuruş tevzi' olunan nan-ı has vefasıçün şurut vakfında mukayyed ise de mürûr-ı ezman ile 150 kuruş nema vefa itmeyüp zaruri vakf-ı mezbur muattal kalacağı âşikâr olmağla, Meblağı mezbur zâyî' ve telef olmasun için has fırın ocağından alınıp Kilar-ı Hassa Vakfına vaz' ve zam olunup, her gice sahibü'l-hayr'at ile olunarak âsâr-ı hayriyyeden olmağla, el-haletü hazihi vaz ve zam olunan meblağ-ı mezbur ile mal-ı vakf 18562 kuruş olmuş olduğu işbu mahalle şerh verildi. Fi 1 Muharrem 1248/31 Mayıs 1832. Mustafa, Kilar-ı Hassa-ı Enderun-ı Hümayun.", Bakınız; TS.MA.d, No: 159, vr.12a.

Vakfiyede, ilk kuruluş aşamasında, Kiler Odası Kethüdası tarafından vakfedilen 250 kuruş dışında, ana sermayeyi teşkil eden paranın 2500 kuruşun nasıl işletileceğine dair açık bir hüküm veya şart bulunmamaktadır. Ancak daha sonra vakfın anaparasına ilâve yapılmak üzere bağışta bulunanlar, ne kadar bir tutarı hangi amaçla vakfettiğini beyan ettiği gibi, para borç verme faiz oranını da umumiyetle belirtmişlerdir. Kayıtlarda, bağışçıların, borç verilirken yaklaşık %10-15 arasında bir faiz oranını şart olarak belirttiği gözlemlenmektedir. Bu oranın, muhtemelen piyasadaki oranın çok altında olmadığı, dolayısıyla toplumda gündelik hayatın usul ve teamül haline gelen bir faiz düzeyi olduğu, vakıf kayıtlarından anlaşılmaktadır.²⁷

Diğer taraftan, vakfın ana sermayesine bağışta bulunanlar arasında erkeklerin sayıca çok fazla olduğu görülür. Bununla birlikte belirli sayıda kadın da bağışçılar arasında yer alır. Ayrıca hanedan mensupları²⁸ ile onlara hizmet eden askeri zümre mensuplarından bazıları da küçük sermaye birikimlerini ya hayatta iken

²⁷ Yukarıda, mütevellinin kendilerine emanet edilen vakfın parasını yıllık %10 faiz ile işleteceklerine dair örneklerden birçoğuna yer verilmiştir. Burada ise, yıllık işletme faizinin %15 olduğuna dair birkaç vaka üzerinde durulmaktadır.

“... mütevellisi marifetiyle Kilar Kethüdası Saadetlü Osman Ağa hazretlerinin vakt-i zamanlarında akçesinden 140 kuruş ifraz olunup 10’u 11,5’den istirbah için kilar-ı hassa növbetcibaşısına teslim olunup ve neması olan senevi 21 kuruşu, ahibba giceleri 5 kuruş 1 rubuluk kahve alınması için; ve nöbetçi başı yedinde meblağ-ı mezbur telef ve zayi’ olursa da tazmin eylemek şartıyla yedine teslim olundu. Fi Gurre-i Ş. 1126 /21 Ağustos 1811.”, TS.MA.d, No: 159, vr. 7b.

“Sultan Selim Han hazretlerinin 2. kadınlarının oda kalfası merhume ve mağfurun leh Atike Kalfa’nın ruhu şerifi şan olması için hasbeten lillah teala has fırına vaz olunan 1000 kuruşun neması 150 kuruş ile beher sene Ramazan-ı şerif ibtidasından intihasına kadar beher yevm 50’şer nan-ı has.. Fi Gurre-i Recep (B), Sene 1236/4 Nisan 1821.”, TS.MA.d, No: 159, vr. 9b.

²⁸ Hanedan üyesi Sultan Mustafa Vakfı’na örnek; “Sultan Mustafa Gazi (tabe serahu) evkafında olmak üzere; Enderun-ı Hümayunda Hazine ve Kilar ve Seferli Odalarında beher Cuma gicesi birer Yasin-i Şerif tilavet ve leyle-i mübarekelerde birer hatm-i şerif kıraat olunup hâsıl olan sevabı vâkıf müşaruileyh hazretlerinin ruh-ı Tayyibelerine ihdâ olunmak şartıyla; Hazine ve Kilar ve Seferli Kethüdalarına 100’er kuruş,..”, TS.MA.d, No: 159 (Gurre-i Şaban 1203/27 Nisan 1789), vr.29b.

bağışlamışlar veya vefatlarından sonra vakfedilmek üzere vasiyette bulunmuşlardır.²⁹

Vakfiyenin de içinde yer aldığı Kiler Odası para vakfına ait defter kayıtlarından bu sürecin tamamı açıkça gözlemlenmektedir.

Öte yandan, Kiler Odası para vakfına ait vakfiye defteri ile bu defter üzerinde yer alan 1741-1832 yılları arasındaki kayıtlarda, kiler odasında görev yapan kethüdalar hakkında bilgi edinmek mümkün olmuştur. Kethüdaların, ani vefat halleri dışında bağlı buldukları odalarda umumiyetle 3 yıllık bir süre görev yaptıkları anlaşılmaktadır. Genelde, her bir kethüdanın, kendi görev süresi içinde şahsi parasından belirli bir miktar vakfa bağışta bulunmuş olmaları dikkat çekicidir.³⁰

Defterdeki kayıtlardan, bir taraftan Kiler Odası kütüphanesinde mevcut ilk listede yer alanların dışında yeni kitapların vakfedildiği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan ise kullanımdan dolayı kitaplardan bazılarının yıprandığı veya kaybolduğu, bunların yerine ise yenilerinin vakfiye hükümleri gereğince satın alınarak yerine konulduğu anlaşılmaktadır.³¹

Sonradan yapılan bağışlarda, umumiyetle, kandillerde, Cuma gecelerinde ve bayramlarda kandil yakılması, Kur'an-ı Kerim okutulması arzu edilmiştir. Ancak kahve³² ve yemek ikramı ile çeşitli gıda ürünlerinin dağıtılmasına dönük farklı

²⁹ Hanedan çevresindekilerin vakfına bir örnek; “Şehzade Sultan Selim Efendimizin Lalayı mergubları Mahmud Müesser Efendi 1186 tarihi mah-ı Receb el-müreccebin gurrasinde (28 Eylül 1772) olmak üzere, ecr-i cezile nâil ve ila kıyamüs’s-saa ocağı dâim oldukça derununda mevcut ve gelecek ağyan karındaşlarından duayı hayır ricasına vesile olmak kasdıyla, şifahanede vâki aralıkta olan 2 adet memşalar önünde bir kandil ikâd olmak için, 100 kuruş vakf idüp, kilar kethüdası olan ağaların nezaretinde işbu deftere kayıt olundu. Müşaruileyh ağalar nezaretleri oldukça hüdayı müteal kendülerini dareynde muhterem eyleye.”, TS.MA.d, No: 159, vr. 4b.

³⁰ TS. MA.d: 159 (Evâsıt-ı Muharrem 1154/2 Nisan 1741- 29 Zilhicce 1248/19 Mayıs 1833)

³¹ Bu değişme için, ekte yer alan kitap listesine bakılabilir.

³² Kahve içerek kandilde duada bulunmaya örnek, “Kilar Kethüdası saadetli es-Seyyit İbrahim Ağa mahza pederlerinin ruh-ı tayyibeleri için beher leyle-i kandil’de bir vakiyye kahve tabh olunub ağalara tevzi’ olunmak için kendü malından 150 kuruş Kilar-ı Humayun vakfına ihda idüp ila âhirü’s-sâa hayır ile yâd olunmak rica eylemiştir.”, TS.MA.d, No: 159, vr. 4a.

faaliyetler için de insanlar paravakfetmişlerdir..³³ Vefat edenlerin arkasından yerine getirilen bütün bu sosyal-dini faaliyetlerin tamamında ölen şahsın unutulmamasını sağlamak amaçlanmaktadır. Bunu, toplumdaki her bireyin iç dünyasında var olan “sonsuzluk özlemi”, “sonsuzluğa kadar anılma” gibi motivasyonlarının farklı şekillerde dışa vurumu ya da tezahürü olarak tanımlamak mümkündür.

Kiler Odası Kethüdaları, kimi zaman kendi zamanlarında vakıf sermayesinden ödünç verilen paranın geri dönmemesi nedeniyle meydana gelen zarar kadar bir miktarı bağışta bulunurken³⁴, çoğu zaman herhangi bir sebebe bağlı olmaksızın para vakfetmişlerdir. Mütevelli olan kethüdalar, bağışçılar arasında en büyük grubu teşkil etmektedir.³⁵

Kiler Odası Kethüdaları, vakfa yüksek para bağışında bulunanlar arasında yer alırlar. Ana sermayeyi artırmak üzere, çevrelerindeki teşvik ederek onların mütevelli görevini de üstlendikleri vakfa bağışta bulunmalarını sağlamaya çalışmaktadırlar.³⁶ Ayrıca, vakfın gelirini artırmaya dönük çeşitli girişimlerde de

³³ Kahve ikramı amacıyla bağışta bulunmaya örnek; “kılar kethüdası saadetlü Osman Ağa hazretlerinin vakt-i zamanlarında akçesinden 140 kuruş ifraz olunup 10’u 11,5’den istirbah için kılar-ı hassa növbetcibaşısına teslim olunup ve neması olan senevi 21 kuruşu, ahibba giceleri 5 kuruş 1 rubuluk kahve alınması için; ve nevbetcibaşı yedinde meblağ-ı mezbur telef ve zayı’ olursa da tazmin eylemek şartıyla yedine teslim olundu. Fi Gurre-i Ş. 1126 /21 Ağustos 1811.” TS. MA.d, No: 159, vr.7b.

³⁴ Vakfın yöneticisi Kiler Odası Kethüdası sermayede ortaya çıkan kaybı telafi etmek üzere para vakfetmektedir. “Kamil Bey’in zimmetinde heba ve telef olan 300,5 kuruş mal-ı vakıftan noksan kalması layık ve reva görülmediği ecilden, atyab-ı malımızdan 300,5 kuruş hasbeten lillah canibi vakfa vaz ve zam olunup, el-haletü hazihi kema fi’s-sabık mal-ı vakıf noksan olmayup yine 17562 kuruş tamam ve mevcut olmağla, işbu mahalle kayıt olunup şerh verildi. Kethüda-yı Kılar-ı Hassa Mustafa. Fi 15 Şaban 1247/19 Ocak 1832.”, TS.MA.d, No: 159, vr.11b.

³⁵ Örnek olarak, “İşbu 1243 senesi mah-ı Ramazan’ı şerifinin selhinde bundan akdem sayı gayretimiz ile 15762 kuruşa baliğ olan mal-ı vakf üzerine etyab-ı malımızdan 500 kuruş dahi zam eyleyüp mecmu mal-ı vakf 16262 kuruşa baliğ olmağla işbu mahalle şerh verildi. Mal-ı vakf: 16262 kuruş. Recep Efendi, Kethüda-yı Kılar-ı Hassa. (30 Ramazan 1243/15 Nisan 1828.)”, TS.MA.d, No: 159, vr.11a.

³⁶ “İşbu 1246 senesi mah-ı Cemazeyilahir’de ahibba-yı esdikamızdan Hazine Kethüdası bulunan atufetlü Bekir Efendi Hazretleri esna-yı sohbetinde bilmünasebe terğib ve teşvik-i hayrât-ı müberrât olundukda, Efendi-i mumailiyh hazretleri dahi atyab-ı malından 1000 kuruş ifraz idüb vakf-ı

bulunmaktadırlar. Bu amaçla, Topkapı Sarayı bünyesinde yer alan bazı yapıların bakım ve onarımı esnasında eski malzemelerin satışa çıkarılması sonucu elde edilen para, Kiler Odası Kethüdası tarafından vakfın sermayesine ilave yapılmıştır. Mesela, farklı tarihlerde, balmumu³⁷, keten³⁸, kapı ve kasa³⁹, ahşap sütun ve yıldızlı oyma⁴⁰, köhne yıldızlı direkler⁴¹ satışı gibi faaliyetlerden elde edilen miktar, müteveli olan kethüda tarafından vakfın sermayesine eklenmiştir.

şerife hasbeten lillah vaz idüp hayır ile yâd olmak mülahazasıyla işbu mahalle terkim olunup, zaman-ı vaktimizde vuku bulmağla kayıt olunup meşrûh kılındı. Mustafa, Kethüda-yı Kilar-ı Hassa. Fi 25 Cemazeyilahir 1246/11 Aralık 1830.”, TS.MA.d, No: 159, vr.11a.

³⁷ “Dolab-ı Humayun-ı sabikalardan 25 vakiyye miktarı şem-i asel bakiye kalup ve hîn-i iktizada ikad olunmak murad olunsa kâbil-i istimali olmadığı ecilden hala Kilar Kethüdası olan saadetli Mustafa Ağa hazretleri 31 kuruşa furuht ve vakfiyet iktizada suâl olundukda gerüdü? Ve bu mahalle şerh verilmek üzere, mal-ı vakfa zam olundu. Cem’an yekûn-ı mal-ı vakf altı bin on beş (6015) kuruşa baliğ olmağla bu mahalle kayıt olundu. Fi 28 C. 1198/19 Mayıs 1784”, TS.MA.d, No: 159, vr. 4b.

³⁸ “Donanma-yı hümayun bakiyelerinden ketenin mefruşatı 500 kuruşa ve şayak parçaları 230 kuruşa ve bir kıta köhne azad 75 kuruşa ve penbe ve şilte yüzleri ve 2 kıta kapu perdeleri 245 kuruşa, cem’an 1050 kuruşa fûruht oldukda nukud-ı mevkufe zam olunup bu surette nukud-ı vakf 14764 kuruşa baliğ olmuştur. Fi 27 Recep 1221/ 10 Ekim 1806.”, TS.MA.d, No: 159, vr.6b.

³⁹ “1233 Cemazilahirinde; Bimarhanenin teccidinde Bimarhane tahtında olan odanın köhne yıldızlı oymaları ve kapının yıldızlı kasası ve sütunları çürüyüp istimale kabil olmadığından, Arabacı Zimmilere mevcut ağalar muvacehesinde 900 kuruşa bey olunup, işbu 900 kuruş mukaddem yedimize teslim olunan 7115,5 kuruş zam ile mecmu mal-ı vakıf 8015,5 (sekiz bin on beş buçuk) kuruşa iblağ olunduğu bu mahalle şerh verildi. Fi Gurre-i Cemaziyelahir 1233/8 Nisan 1818.”, TS.MA.d, No: 159, vr.9a.

⁴⁰ “Ve yine Bimarhane’nin binası tamamında 8 adet kebir ve sağır oda ve kapunun sütunları ve bazen parakende köhne yıldızlı oyma pareler dahi ağalar muvacehesinde 350 kuruşa mesfur Arabacı Zimmilere fûruht olunup; İşbu 350 kuruş mademki mal-ı vakıf 8015,5 kuruşa zam olundukda mecmu’ mal-ı vakf 8365,5 kuruşa iblağ olunduğu bu mahalle şerh verildi. Gurre-i Cemazilahir 1234/28 Mart 1819.”, TS.MA.d, No: 159, vr.9a.

⁴¹ “Bimarhane’de muattal olan 22 kıta ahşab köhne yıldızlı direkler 300 kuruşa fûruht olunup fevkinde mestur ve mukayyed olan 15067 kuruş vakf-ı şerif nukuduna fûruht olunan ahşab bahası 300 kuruş dahi zam olunup cem’an yekûn 15367 kuruş işbu mahalle kayıt olunup şerh verildi. Kethüda-yı Kilar-ı Hassa, Süleyman.”, TS.MA.d, No: 159, vr.10a.

Ayrıca “Mevlüt” okutulması amacıyla bağışlanan muayyen bir paradan harcanmayan miktar aynı şekilde vakfın sermayesine ilave edilmiştir.⁴²

Kiler Odası Kethüdaları, müteveli olarak görev yaparak, para vakfının 100 yıla yaklaşan tarihinde önemli rol oynamışlardır denilebilir. Ancak Devlet gücünü kullananların (siyasi otorite ve temsilcilerinin) yaptıkları müdahaleler, hem doğrudan vakfın gelişmesinde hem de mütevellinin ve vakfın sosyokültürel hayat üzerindeki rol fonksiyonlarında belirgin kırımlara neden olmaktadır.

1826’da askeri alanda ortaya çıkan olağanüstü gelişme karşısında, Yeniçeri teşkilatının sistem içerisindeki yasal dayanağı ortadan kalkınca, onunla birlikte vücut bulmuş olan yapılar ve insan zümreleri de devre dışı kalmışlardır. Kiler, Hazine ve Seferli odaları ve mensupları da ortadan kaldırılan yapılar arasında yer alır. Kethüdaların, kurum çalışanları arasında faaliyet gösteren para vakfına müteveli olma vasfı yasal olarak niteliğini kaybetmiştir. Bu üç odaya ait her üç vakıf, vakfiyeleri mevcut olsa bile, sistemdeki rol ve fonksiyonlarını yerine getiremez durumuna düşmüştür. Sonuçta, Kiler odası kütüphanesi para vakfına ait sermaye, Hazine ve Seferli odasına ait para ile birlikte ortak işletilmek üzere Darphane’ye devredilmiştir.

SONUÇ YERİNE

Vakfın kayıtlarının bulunduğu defterde, 1741-1832 yıllarını kapsayan yaklaşık 90 yıllık bir dönemdeki gelişme trendi izlenebilmektedir. Vakfın ana sermayesini teşkil eden 2750 kuruş, yıllar içerisinde farklı meslek gruplarından, özellikle de askeri zümre mensuplarının küçük bağışlarıyla tedricen büyümeyi sürdürmüştür. Vakıf, sadece dışarıdan yapılan şahısların küçük birikimlerini bağışlanmasıyla değil ama aynı zamanda mütevelliler ellerinde bulunan sermayeyi usulüne uygun bir şekilde borç talep edenlere kredi olarak verip işletmek suretiyle de vakfın

⁴² “İşbu 1244 senesi Rabiulevvel’inde merhum Hüseyin Paşa Hazretleri’nin vakf buyurdukları oda mevlüdünün masarifinden 300 kuruş fazla kalmış olup bundan akdem devletlü kilar kethüdası Recep Efendi hazretlerinin sa’yi ve gayretleriyle 16262 kuruş mal-ı vakfın üzerine mevlüd masarifinden fazla kalan 300 kuruş meblağ zam olunup, el haletü hazihi asl-ı mal-ı vakf 16562 kuruşa baliğ olmağla hasseten işbu mahalle kayıt olunup şerh verildi. Fi 19 Rabiulevvel 1244/29 Eylül 1828. Recep Efendi, Kethüda-yı Kilar-ı Hassa.”, TS.MA.d, No: 159, vr.11a.

gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. Vakfiye defterindeki kayıtlarda, mütevellî olan kethüdanın ana sermayeden talep eden şahıslara kredi tahsis ederek sermayeyi geliştirmeye dönük muamele örneklerine rastlanmamıştır.⁴³

Bazışçıların bir kısmı kendileri hayatta iken belirledikleri şartlarla para vakfetmişlerdir. Diğer bir kısmı ise vasiyet yoluyla bağışta bulunmuştur. Bazıları da varis bırakmadan vefat etmiş olmalarından dolayı terekeden vakfın ana sermayesine aktarım yapılmıştır.

Kiler Odası Para vakfı belirli bir büyüklüğe ulaştıktan sonra, ana sermayenin bir bölümü, 1816'da II. Mahmut tarafından yayımlanan bir ferman ile kamuya

⁴³ Ele aldığımız Kiler Odası Para Vakfı'nda kredi vermeye dönük herhangi muamele örneği tespit edilememiştir. Ancak farklı para vakıflarının kredi işlemlerine dönük olarak, 19. yüzyıl başına tekabül eden bazı muamele örneklerine burada yer verilmesi uygun bulunmuştur: aşağıda yer verilmiştir.

“Bais-i tahrir-i huruf budur ki, İşbu 1220 senesi Receb-i şerifin 27. Günü Nazır-ı vakıf izzetli Seferli Kethüdası Ağa hazretleri yedinden, Hane-i Seferli'nin vakf-ı nukud malından 361 gün vade ile cihet-i karz-ı şer' den olmak üzere, 300 kuruş ahz ve çuka bahası 36 kuruş dahi zam olunup mecmuu 336 ider. Vacibü'l-eda ve lazimü'l-kaza deynimdir. İnşallah teala meblağ-ı mezburu eda ve terslim eylediğimde işbu memhurlu tahvilim şek oluna vesselam. Fi 27 B. 1220/ 21 Ekim 1805. Mehmed Hisari, Ser-tebardarı Hassa. Şuhudat: Mehmed sadık Ağa, Kaftani, Hane-i Seferli; Hafız Ahmed Ağa, Hane-i Seferli, Hafız hasan Efendi, Hane-i seferli ve gayrihim.”, TS. MA.e: 550-88 (27.7.1220/21 Ekim 1805)

“Bais-i tahrir-i huruf budur ki, İşbu 1221 senesi mah-ı Receb-i şerifin 27. Günü Nazır-ı vakıf Keyhüdası Hane-i Seferli inayetli Ağa Hazretleri yedinden, 361 gün vade, cihet-i karz-ı şer' den Hane-i Sferli vakıf nukudu malından olmak üzere, yalnız 200 kuruş ve çuka bahasından 24 kuruş dahi zam olunup mecmuu 224 kuruş ider. Vacibü'l-eda ve lazimü'l-kaza deynimdir. İnşallah teala vademiz hulülünde meblağ-ı mezburu eda ve terslim eylediğimde işbu memhur tahvilimiz şek olunup red oluna. Fi 27 B. 1221/ 10 Ekim 1806. Bendehu Arap İbrahim Ağa, Çukadar-ı Hazret-i şehriyari. Şuhudat: Mehmed Sadık Ağa, Kaftani, Hane-i Seferli; Mehmed Nuri Ağa, Hane-i Seferli; Hafız Halil Efendi; İmam-ı Seferli.”, TS. MA.e: 550-90 (27.7.1221/10 Ekim 1806).

“Vech-i tahrir-i huruf oldur ki, İşbu 1243 senesi Şaban-ı şerif guresinde Kilar-ı Hassa vakf-ı şerifi nukud-ı mevkufesinden olmak üzre, hala canib-i vakf-ı şeriften ber-vech-i bala 1300 kuruş ahz ve kabz eyledim ki tekidü'l-asıl nısfı 650 kuruş ider. Vacibü'l-eda ve lazimü'l-kaza zimmetimde borcum deynimdir. İnşallah teala zimmetimde olan meblağ-ı mezburu eda ve teslim eylediğimde işbu memhurlu deyn temessükümüz geriye red oluna vesselam. Fi Gurre-i Ş. 1243/ 17 Şubat 1828). Bende Kethüdayı Kilar-ı Hassa Receb Efendi. Şühudulhal: İbrahim Ağa Kiları; Ser-nevbet Said Ağa ve gayrihim.”, TS. MA.e: 194-8 (01.08.1243/17 Şubat 1828)

likidite sağlayan bir kurum olan Darphane'ye aktarılmıştır⁴⁴. Ancak bu ilk nispi müdahaleden sonra bile Kiler Odası Kütüphanesi Para vakfı, küçük tasarruf sahiplerinin bağışlarıyla görece büyümeye ve varlığını koruyarak fonksiyonlarını bir şekilde sürdürmeyi başarmıştır.

Para vakfına yapılan bu müdahaleden sonra, Yeniçeri Ocağının kaldırılması ve askeri alanda yapılan reformlar sonrasında vakfa yapılan müdahale artarak süreklilik kazanmıştır denebilir. Sonuçta, bir para vakfının özel tarihinde meydana gelen bütün bu gelişmeler, özeld e kamu tüzel kişiliğine sahip vakıfların siyasi otoritenin müdahalesine her zaman açık olduğunu, genelde ise özerk sivil kurumsal yapıların Devlet karşısında teşekkül edip toplumda gelişmesinin ne kadar zor olduğunu ortaya koymaktadır.

1826 yılında Yeniçeri Ocağı kapatıldıktan sonra Seferli, Kilerli ve Hazine odaları ilga edilmiştir. Bu süreçte, söz konusu üç odaya ait para vakıflarının toplamı 86.000 kuruş olup, bu tutarın tamamı, yıllık belirli bir "nema" getirisi karşılığında Enderun-ı Hümayun Kütüphanesine devredilmiştir. Aradan yaklaşık sekiz yıl geçtikten sonra, 1834 yılında, Kiler, Hazine ve Seferli Odası vakıf paraları ana sermayesi toplam tutarı olan 86.000 kuruş bütün halinde Darphaneye borç olarak verilmiş, karşılığında ise yıllık 12.900 kuruş nema ödemesi yapılması kararlaştırılmıştır.⁴⁵ Bu süreç yaklaşık elli yıl bu şekilde devam etmiştir.⁴⁶

⁴⁴ Vakıf sermayesine yönelik ilk müdahale, defterdeki kayıtlardan vakfın mütevellisi tarafından şu şekilde ifade edilmiştir, "Balada mestur ve meşruh olduğu üzere işbu Kethüda-yı Kilar-ı Hassa Kamilzade es-Seyyid Mustafa Efendi halefi Muhammed Ağaya ve Hafız Mehmet Ağa'nın Halefi Mehmet Emin Ağa'ya mal-ı vakıftan teslim eylediği 16264 kuruş olup ve Emin Ağa kethüdalığında on bin (10000) kuruşu Darphane-i Amireye ba-hatt-ı hümayun vaz ettirip yedinde yalnız 6264 (altı bin iki yüz altmış dört) kuruş baki kalmış ise de, ... 1232 Muharremü'l-haramın guresinde .. çerağ olduğumuzda halefimiz Saadetlü Osman Vasıf Beye 7115,5 kuruş teslim olunduğu li-ecli'l-kayd işbu mahalle şerh verilip temhir olundu. Fi Gurre-i Muharrem 1232/21 Kasım 1816.", TS.MA.d, No: 159, vr.8b.

⁴⁵ Ayrıntılı bilgi için, Bakınız; TS. MA.d., No: 9004, Poz No: 24 (12 Ramazan 1297/ 18 Ağustos 1880)

⁴⁶ TS. MA.d., No: 9004, Poz No: 24 (12 Ramazan 1297/ 18 Ağustos 1880). Uzun bir metinden oluşan arşiv belgesinde konu şu şekilde ifade edilmektedir: "Hâlbuki bâlâda zikrolunduğu üzere, ol zamanlar Hazine ve Kilar ve Seferli odalarında mevcûd bulunan ağvâtın her birerleri birer mansıb ile işlemeğe (?) tenfiz (?) ettikçe oda-i selâse-i mezkure kendi kiselerinden olarak bir

Sultan II. Abdülhamit döneminde söz konusu paranın kaynağı araştırılmış, vakfa nasıl dönüştürülmüş olduğu tartışılmıştır. Sonuçta, Darphane'ye devredilen bu paranın Kiler, Hazine ve Seferli Odalarından devredilen vakıf parası olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Enderun Hazinesi Kütüphanesi vakıf akçesinin izi, vakıf 1742 yılında kurulduktan yaklaşık 150 yıl sonra, 1880'de, Osmanlı arşiv kayıtlarında takip edilebilmektedir.⁴⁷ Her üç kuruma ait asıl sermayeden ortaya çıkan 86.000 kuruşun Darphaneye devri sonrasında paranın işletilmesiyle elde edilen yıllık gelir ile bu paranın dağıtımına ilişkin durum aşağıda tablo halinde gösterilmiştir.

Kiler Odası Para vakfı örneğinde, vakfın kurumsal kimliğinin devamlılığı ve sürekliliğinin sağlanmasında, Kiler Odası Kethüdalarının bizzat vakıfta rol almış

miktar akçe vakıf eyleyip verilecek mahalleri dahi kendileri ba-defter tayin-i vakf-ı şerif eylemişlerdir.

Hatta Cennet-mekân Sultan Mahmut Han Sani hazretlerinin zaman-ı saadetlerinin, (8 Zilkade) 1241 tarihleri (14 Haziran 1826) ki, Nizam-ı Cedid teşekkülü zamanı olup, Hazine ve Kilar ve Seferli odaları lağv olunduğu esnada, oda-i selâse-i mezkure ashab-ı vakfın re'sü'l-mal olarak bırakmış oldukları akçe *Enderun-ı Hümayun Kütüphanesine* devir ve teslim olunan 86000 (seksen altı bin) kuruşun beher kisesi altı kuruş 10 para nemâ ile işlemekte bulunup, beher sene Şaban-ı şerif iptidasında meblağ-ı mezkûrun neması tedârik olunup şart-ı vâkıf üzere mahallerine tevzi ve teslim olunarak;

Bu minval üzere, devir eylemekte iken, (1 Muharrem) 1250 tarihinde (10 Ağustos 1834) re'sülmal olan 86000 (seksen altı bin) kuruş **Darphane-i Amire** tarafından cihet-i garz-ı şer'î olmak üzere ahz olunmuş olduğundan, mebaliğ-i mezkûrun 6 kuruş 10 paradan nemâ olmak üzere, senevi 12900 (on iki bin dokuz yüz) kuruş iderek, beher sene Şaban-ı Şerif ibtidâsında Hazine-i Hassa-i Şahane'den gelüp, defter-i vakf-ı şerifte gösterildiği veçhile, mahallerine ita olunmakta olmağın; Ol babda ve herhalde emr ü irade hazret-i men lehü'l-emrindir. Fi 12 Ramazan, Sene 1297/M. 18 Ağustos 1880." TS. MA.d., No: 9004, Poz No: 24 (12 Ramazan 1297/ 18 Ağustos 1880)

⁴⁷ İşbu 1297 senesi şehri Ramazan-ı şerifte vâki (7 Ağustos 1880) zîrde muharrer 12900 kuruş vakf-ı şerifin akçesi neması Hazine-i Hassa-i Şahaneden verilmeyip meblağ-ı mezkûr henüz her ne kadar matlup olundu ise de Hazine-i Hassa-i Şahaneden cevap olarak verilen, "meblağ-ı mezkûr neden vakıf akçesi olmuş ve Hazine-i Hassada vakıf akçesinin ne münasebeti var ve **Hazine** ve **Kilar** ve **Seferli odaları vakfı** namıyla meblağ-ı mezkûru matlup olunuyor ve bu akçe nasıl olup da vakıf olmuş?" deyu suallerinde bir yerde muharrer olan cevap tahrir olunarak şevketli Sultan Abdülhamit Han Sani hazretlerine arz olundukda ba-irade-i seniyye cenab-ı padişahi minval-i sabık üzere itası ferman buyrulmuş olmağın, işbu mahalle malum olmak üzere şerh verildi. Fi 16 Şevval 1297/M. 21 Eylül 1880.", TS. MA.d., No: 9004, Poz No: 24 (16 Şevval 1297/21 Eylül 1880)

olması önenmli bir etken olduğu söylenebilir. Ancak bunun yegâne faktör olduğu iddia edilemez. Sarayın bünyesinde bulunan askeri zümre mensuplarının kurulan ve düzenli olarak askeri zümrenin geriden gelen genç veya yaşlı diğer mensuplarınca sürekli olarak tarassut altında tutulan bir kurumsal yapının her yıl sağlıklı bir şekilde muhasebe defterlerinin de incelenmiş olması gerekmektedir. Bunların dışında, bağışçıların da vakfettikleri meblağların işletilmesiyle elde edilen nemanın kendilerinin şart koştukları alanlara sarf edilip edilmediğini denetliyor olmaları da etkili bir unsur olarak gözönünde bulundurulmalıdır. Kiler Odası mensuplarına üretim yapan bir ekmek fırınına bağışlanan belirli bir meblağın daha sonra kaybolma riski nedeniyle alınarak, kütüphane vakfına aktarılmış olması, bu bakımdan ilginç bir örnek olarak gösterilebilir.

Tablo 2: Enderun Kütüphanesi Vakıf Akçesi Olarak Hazine-i Hassa'dan Talep Olunan⁴⁸

Sıra No	Gelir kalem türü	Miktarı (kuruş)
1	Hazine Odasının vakıf akçesi nemasından olmak üzere ber-mutad hazine-i hassa-i şahaneden gelen	7500
2	Defa Hazine Odasının vakıf akçesi nemasından olmak üzere ber-mutad hazine-i hassa-i şahaneden gelen	675
3	Sabıkta Kilar Odasının vakıf akçesi nemasından olmak üzere ber-mutad hazine-i hassa-i şahaneden gelen	1500
4	Sabıkta Seferli Odasının vakıf akçesi nemasından olmak üzere ber-mutad hazine-i hassa-i şahaneden gelen	3225
	Toplam	12900

⁴⁸ TS. MA.d., No: 9004, Poz No: 24 (12 Ramazan 1297/18 Ağustos 1880)

Kaynak: TS. MA.d., No: 9004, Poz No: 24 (12 Ramazan 1297/18 Ağustos 1880)

**Tablo 3: Enderun Kütüphanesi Para Vakfı Neması Gider Kalemleri⁴⁹
(1880).**

Sıra No	Masraf/Gider türü	Miktarı (kuruş)
1	1880 senesi kanâdil-i erbaa masarısı	1480
2	Hace Fesahat Kadın vakfı için verilen ⁵⁰	1000
3	Harem cami şerifi mumu için ⁵¹	516
4	Ayasofya camiinde kâin mâ-i leziz küp salyânesi ⁵²	180
5	Mercan Ağa'ya verilen	50
6	Masârıf-ı müteferrika için	40
7	Nazır-ı vakıf ve müdürün salyesi	1500
8	Nakden teslim olunan	5070
9	İşbu 395,5 kuruşun 68 kuruşu zât-ı âlilerinin itası lazım geldiği nemâdan bâki 327,5 kuruş taraf-ı âciziden tesviye ve teslim olunacaktır.	395,5
	Mecmu-ı nemâ	10231,5

Kaynak: TS.MA.e., No: 609-37 (29 Zilhicce 1297/2 Aralık 1880)

⁴⁹ TS.MA.e., No: 609-37 (29 Zilhicce 1297/2 Aralık 1880)

⁵⁰ "Vakf-ı şeriften Hacı Fesahat Kadına verilen: 1000 kuruş." Bakınız; TS. MA.e., No: 609-35 (29 Zilhicce 1304/18 Eylül 1887)

⁵¹ "Harem-i şerif camiine alınan mum bahası." Bakınız; TS. MA.e., No: 609-35 (29 Zilhicce 1304/18 Eylül 1887)

⁵² Salyâne: Tanzimat öncesinde kamu çalışanlarına ve diğer bazı istihdam edilenlere yıllık ödenen ücret anlamına gelmektedir. Hazine-i Hümayun vakfından dağıtılan paraların miktarı ile nereler verildiğini gösteren bir arşiv belgesinde, "Ayasofya Camii-i Şerifinde vaki küpe su vaz' iden sakaya verilen" diye bir masraf kalemi yer almaktadır. Bakınız; (TS. MA.e., No: 609-35 (29 Zilhicce 1304/18 Eylül 1887)

EK-1: VAKFIYE⁵³

Hazine-i Hümayun Kiler-i Hassa Odasında bulunan kütüphanenin (Para) vakıfnamesi ve mevcut kitaplara dair defter. Defterde ek para vakıflarına da yer verilmiştir⁵⁴.

“Hâzâ kitâbu vakfnâme ve defter-i mesâhîf-i şerîf ve kütüb.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Nukûd-ı pür-sûdu hamdü mevfûr ve cevâhir-i zevâhir-i şükr-i nâ-mahsûr, ol bahşende-i nakd-i hayât ve âferînende-i kâ'inât, cenâb-ı ve'l-ensâbına îsâr olunur ki nakkâdân-ı çârsû-yı belâgat ve beyân anu& ma'rifet-i zât-ı pâkında âciz ve hayrândır. Ve ukûd-ı durûd-ı amîmü'l-vürûd ol nakd-i hayât-ı âlem ve gevher-i kân-ı ilm ü kerek, seyyid-i Arab u Acem –sallallâhu te'âlâ aleyhi vesellem-hazretlerinü& metâf-ı Cibrîl-i emîn ve mehat-ı melâike-i mukarrabîn olan merkad-i pâk-i münevver ve meşhed-i tâbnâk-i mu'attarlarına îsâr ve nisâr olunur ki ümmetini tarîk-ı hidâyete da'vet ve sebîl-i hayrât ve müberrâta delâlet eyledi.

Ve dahi ızâm u evlâd-ı kirâm ve ashâb-ı zevi'l-ihtirâma olsun ki her biri hayrâta sâ'î ve tarîk-ı hakka dâ'ilerdir –rızvânullâhi te'âlâ aleyhim ecma'în-.

Ammâ ba'd: İşbu kitâb-ı anberîn-nikâbın tahrîr ve inşâsına bâ'is ve bâdi oldur ki sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât hâlâ Enderûn-ı Hümayûn-ı devlet-makrûnda Kilâr Kethüdâsı olan umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim Süleyman Ağa bin Murad, Sarây-ı Cedîd-i behit-âsâda Bâbüssâde[tü]'ş-şerîfede akd olunan meclis-i şer'-i şerîf-i enver ve mahfel-i dîn-i münîf-i ezherde takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i anî'l-merâm idüp Enderûn-ı Hümayûnda vâki Kilâr Odasına öteden berü ashâb-ı hayrât ve hasenâtın vakf ettikleri kütüb ve mesâhîf-i (3b) şerîfe cüzcü olanların zabtında

⁵³ Bu İncelemede, ek-1'de yer alan para vakfiyesi ile ek-2'de bulunan Kiler Odası Kütüphanesi kitap isimlerinin sağlıklı bir şekilde okunmasında ve listenin tanziminde, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri Bölümü Öğretim üyesi değerli arkadaşım Mustafa ÇİÇEKLER büyük katkıda bulunmuştur. Ayrıca, metnin tamamını okuyarak destek olmuştur. Bu itibarla katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

⁵⁴ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Osmanlı Devlet Arşivi (ODA), TS. MA.d. No: 159 (Evasıt-ı Muharrem 1154/2 Nisan 1741- 29 Zilhicce 1248/19 Mayıs 1833). Bu defterin cild kapağının dış yüzeyinde defteri tutan kâtipler tarafından yazıldığı düşünülen şu yazı mevcuttur: “Sabıka Kilar Odasında mevcut bulunan nukûd-ı mevkûfe ve kitâb-ı mütenevvia ve mesâhîf-i şerîfelerin defteridir. (TS. MA.d: 159 (29.12.1248/19 Mayıs 1833), poz 2)

olup senede birkaç kimesneye nakl olundukça teslimde taksîrât ile ekserisi zâyî ve telef ve gereği gibi hıfz ve hırâset olunmadığı ecilden;

Fî-mâ ba'd li-merzâtillâhi teâlâ mesâhif ve kütüb-i mezbûre müstakillen bir kimesnenin zabt ve hıfzında olmasını musammem ve azîmetim olup lâkin Kilâr-ı Hassa odası mühimmâtı için mevkûfe nukûdun tevliyet ve tasarrufu ve erbâh ve istirbâh olunması kadîmü'l-eyyâmdan berü Kilâr Kethüdası olanlara mahsûs ve müfevvez olup el-ân nukûd-ı mevkûfe-i mezbûre ancak iki bin beş yüz [2500] kuruş kalmağla;

Etyab-ı emvâlimden iki yüz elli [250] kuruş ifrâz ve hasbeten lillâhi teâlâ vakf ve haps ve nukûd-ı mezkûre zamm ve ilhâk ve vakfiyet üzre kabz idüp mâl-ı mevkûf-ı mezbûre iki bin yedi yüz elli [2750] kuruşa bâliğ olduktan sonra mâl-ı mezbûreye zamm ve ilhâk eylediğim iki yüz elli [250] kuruşun ırbâh ve istirbâhu ile bir senede hâsıl olan nemâsından beher yevm beş [5] akçe vazîfe ile oda-i mezkûr hulefâsından aslah-ı mevcûd ve ehil ve müstehak olanlardan biri; vakf olan mesâhif-i şerîfe ve kütüb-i münîfeyi kemâl-i vech ile hıfz ve hırâset ve perîşân ve izâatden himâyet ve sıyânet eylemek için hâfız-ı kütüb nasb ve ta'yîn eyledim.

İmdi, Kilâr Kethüdâsı olanlar dahi husûs-ı mezbûreye hasbeten lillâhi teâlâ nâzır olup bi-hasebi'l-iktizâ hâfız-ı kütüb olan kimesne değışildikde zâbiti ve sâir hulefâ huzûrunda memhûr kütüb defteri mûcibince yerine olana mesâhif ve kütüb-i mezbûreyi teslim ve noksânı var-ise her kimin üzerinde zâyî' olduysa zâbiti ma'rifetiyle tazmîn; ve müceddeden kitâb veya Mushaf-ı şerîf vakf olunmak iktizâ iderse, Kethüdâ Ağa'da olan asıl deftere ve hâfız-ı kütüb-i merkûmun (4a) yedinde olan sûret-i deftere tahrîr ve kayd ettirip ve hâfız-ı kütüb-i mezbûr mevcûd olan kütübün üzerlerinde yaftalarını eksik eylemeyüp; hîn-i ta'lîm ve taallüm ve mütâlâada hacmi kebîrdir deyü eczâ olunmasına vechen mine'l-vücûh müsâade olunmaya.

Ve vakf-ı mezbûr iki yüz elli [250] kuruşun hâsıl olan nemâsından vazîfe-i muayyenesini hâfız-ı kütüb-i merkûma beher sâl mâh-ı Receb-i şerîfte Kilâr Kethüdası Ağa tarafından tamamen eda olunup ve fazlasından Ağa-i mûmâileyh üç dört senede bir ta'mîri iktizâ eden kütüb ve mesâhif-i şerîfeyi termîm ve ta'mîr eylemek üzre şart ve ta'yîn eyledim, dediklerinde; İmâm-ı sâni Hazret-i Ebî Yûsuf bi-Medanî katında vâkıf-ı mutlak vakfet/vakaftü dimekle vakf sahîh olup ve imâm-ı müşârunileyh ile İmâm-ı sâlis Muhammed Şeybânî katlarında sıhhat-i

lüzûmu müstelzim olduğu müsellemlü'l-bürhân olmağın, vakf-ı mezbûrun sıhhat-i lüzûmuna hükm ve kazâ olmağın mâ hüve'l-vâki ketb olundu. Fî-evâsiti Muahrremü'l-harâm, sene: erba'a ve hamsîn ve mie ve elf [1154/2 Nisan 1741] min hicreti'n-nebeviyye el-Mustafiyye -aleyhi't-teslîmât ve't-tahiyye. Sene 1154/1741." (4b).

Ek-2: VAKFİYE EKİNDE YER ALAN KİTAP LİSTESİ (5a-25b)

Tablo 4: Defter-i Mesâhîf-i şerîfe der-beyân-ı kebîr kıt'a ve tezhîb ve ta'dâd-ı sutûr⁵⁵

Numara	Kitap adı ve türü	Özellikleri	Satır
1	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Acem hattı, üç satırı zeheb ve zeheb nûkat ve lâzüverd, mücedvel	sutûr: 13
2	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Acem hattı, bir satırı zeheb ve biri midâd, zeheb nûkat ve sûrh ve lâzüverd, mücedvel	sutûr: 12
3	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Hüsn-i hat, zeheb, nûkat, silu ve lâzüverd, mücedvel	sutûr: 15
4	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Acem hattı, iki satırı lâzüverd ve biri zeheb, zeheb nûkat ve lâzüverd, mücedvel.	sutûr: 11
5	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Bâ-hatt-ı Rûmî, beyne's-sutûrı Fârisî tefsir, zeheb nûkat ve zeheb ve Lâzüverd ve sûrh, mücedvel	sutûr: 10
6	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Acem hattı, beyne's-sutûrı Fârisî tefsir, zeheb nûkat, sade.	sutûr: 11
7	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Bâ-hatt-ı Rûmî, beyne'z-sutûrı Fârisî tefsir, zeheb nûkat ve zeheb ve lâzüverd, mücedvel.	sutûr: 12
8	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Beyne's-sutûrı Türkî tefsir, zeheb nûkat, sade.	sutûr: 11

⁵⁵ Tablolar, söz konusu arşiv belgesindeki verilerden tarafımızdan oluşturulmuştur.

9	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Acem hattı, üç satırı sülüs, midâd ve zeheb, mücedvel	sutûr: 13
10	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Acem hattı, üç satırı zeheb ve zeheb nukat ve lâzüverd, mücedvel.	sutûr: 15
11	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Bâ-hatt-ı Rûmî, sûrh nukat ve mücedvel.	sutûr: 11
12	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Acem hattı, zeheb nukat ve sûrh ve lâzüverd ve zeheb, mücedvel.	sutûr: 11
13	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Sûrh nukat, sade.	sutûr: 13
14	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Hüsn-i hat, zeheb nukat ve zeheb lâjüverd, mücedvel.	sutûr: 15
15	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Zeheb nukat, sade, resm-i Osmânî, bâ-hatt-ı reyhânî.	sutûr: 11
16	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Sûrh nukat, zeheb, mücedvel.	sutûr: 13/14
17	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Sûrh nukat ve lâjüverd, mücedvel.	sutûr: 13
18	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Zeheb nukat, sade.	sutûr: 13
19	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Zeheb nukat, mücedvel.	sutûr: 12/14
20	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Zeheb nukta, sade.	sutûr: 17
21	Mushaf 1: Kebîr kıt'a	Zeheb ve sûrh nokta, lâjüverd ve zeheb, mücedvel.	sutûr: 11

Kaynak: TS. MA.d. No: 159 (Evasıt-ı Muharrem 1154/2 Nisan 1741- 29 Zilhicce 1248/19 Mayıs 1833)

Tablo 5: Defter-i vasat kıt'a Mesâhîf-i şerîfe der-beyân-ı tezhîb ve ta'dâd-ı sutûr

Numara	Kitap adı ve türü	Özellikleri	Satır
1	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Acem hattı, zeheb nukat ve lâjüverd, mücedvel, bir satırı zeheb ve iki satırı lâjüverd, reyhânî.	sutûr: 12
2	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Acem hattı, zeheb nukat ve zeheb ve sûrh ve lâjüverd, mücedvel; bir satırı zeheb ve iki satırı lâjüverd, reyhânî.	sutûr: 13
3	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Acem hattı, zeheb nukat, zeheb, sûrh ve lâjüverd, mücedvel; bir satırı zeheb ve iki satırı lâjüverd, reyhânî. Zâyi' şod.	sutûr: 13
4	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Acem hattı, zeheb nukat, zeheb ve sûrh ve lâjüverd, mücedvel; bir satırı zeheb ve iki satırı lâjüverd, reyhânî.	sutûr: 13
5	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Acem hattı zeheb nukat, zeheb ve sûrh ve lâjüverd, mücedvel; bir satırı zeheb ve iki satırı lâjüverd, reyhânî.	sutûr: 11
6	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel ve aklîl	sutûr: 10
7	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Zeheb nukat ve zeheb, lâjüverd ve sûrh, mücedvel. Zâyi' şod.	sutûr: 13
8	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sûrh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
9	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sûrh nukat, sade.	sutûr: 13
10	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sûrh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15

11	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Bâ-hatt-ı Arab, zeheb nukat, sade.	sutûr: 14
12	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
13	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 15
14	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Zeheb nukat ve sürh, mücedvel. Zâyi' şod.	sutûr: 13
15	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
16	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
17	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sade.	sutûr: 14
18	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 11
19	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
20	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel. Zâyi şode.	sutûr: 13
21	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel. Zâyi' şode,	sutûr: 15
22	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade. Zâyi şode.	sutûr: 15
23	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sade. Zâyi şod.	sutûr: 15
24	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 11
25	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 11
26	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 11

27	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
28	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 15
29	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 13
30	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Hüsn-i hat, zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
31	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
32	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
33	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 11
34	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve lâjüverd, mücedvel.	sutûr: 15
35	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 9
36	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
37	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 11
38	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 13
39	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
40	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 13
41	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 15
42	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 13

43	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel. Zâyi olmuştur.	sutûr: 15
44	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat, meücedvel. Zâyi şode. Mevcuttur.	sutûr: 13
45	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Sürh nukat ve meücedvel. Zâyi şode.	sutûr: 13

Tablo 6: Defter-i rub' kıt'a mesâhîf-i şerîf der-beyân-ı tezhîb ve ta'dâd-ı sutûr

Numara	Kitap adı ve türü	Özellikleri	Satır
1	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve zeheb mücedvel.	sutûr: 15
2	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve zeheb lâcüverd, mücedvel, üç satırı siyah, reyhânî	sutûr: 11
3	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel	sutûr: 12
4	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel	sutûr: 15
5	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel	sutûr: 15
6	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 11
7	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 14
8	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat, sade.	sutûr: 15
9	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
10	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 11

11	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade, beyne's- sutûr Fârisî tefsîr.	sutûr: 12
12	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 15
13	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 8
14	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 13
15	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 15
16	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 15
17	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
18	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 13
19	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
20	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade	sutûr: 15
21	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade	sutûr: 14
22	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade	sutûr: 15
23	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade	sutûr: 9
24	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade	sutûr: 15
25	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
26	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 13

27	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel. Zâyi olmuştur.	sutûr: 15
28	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade. Zâyi olmuştur.	sutûr: 15
29	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel. Zâyi.	sutûr: 15
30	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade. Zâyi	sutûr: 13
31	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade. Zâyi	sutûr: 15
32	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade. Zâyi	sutûr: 13
33	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade. Zâyi.	sutûr: 15
34	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
35	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel. Zâyi.	sutûr: 14
36	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat, sade. Zâyi.	sutûr: 9
37	Mushaf 1: Rub' kıt'a	İklîl nukat, sürh, mücedvel.	sutûr: 13
38	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel; hatt-ı Rûmî. Zâyi. [Abdülatîf Ağa'da zâyi olan Mushaf-ı şerîf ba'dehu bulunup yine kendüye irsâl olunur.]	sutûr: 11
39	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel; hüsn-i hat, Rûmî. Zâyi. [Çukadar Gürcü Süleyman'ın vakfı.]	sutûr: 12
40	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel; hatt-ı Rûmî. Zâyi. [Çukadar Nûreddin Ağa'nın vakfı.]	sutûr: 11

41	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel. Zâyi.	sutûr: 15
42	Mushaf 1: Rub' kıt'a	Zeheb nukat, hüsn-i hat ve mücedvel. Zâyi şode.	sutûr: 13
43	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel. Zâyi şode.	sutûr: 15

Tablo 7: Defter-i mesâhîf-i şerîf sagîr kıt'a der-beyân-ı tezhîb ve ta'dâd-ı sutûr

Numara	Kitap adı ve türü	Özellikleri	Satır
1	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
2	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
3	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
4	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
5	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
6	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel. Zâyi.	sutûr: 15
7	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
8	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
9	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
10	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve iklîl; mücedvel.	sutûr: 13

11	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.Zâyi.	sutûr: 15
12	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	İklîl nukat ve mücedvel.	sutûr: 19
13	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
14	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
15	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 12
16	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
17	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 15
18	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
19	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 11
20	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
21	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 12
22	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
23	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 11
24	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
25	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel. Zâyi.	sutûr: 15
26	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15

27	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 13
28	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 13
29	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel.	sutûr: 15
30	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 13
31	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 13
32	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 11
33	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat, sade.	sutûr: 11
34	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat.	sutûr: 11
35	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sade.	sutûr: 11
36	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel. [Peşkirbaşılara mahsus olan]	sutûr: 12
37	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Sürh nukat ve mücedvel. Zâyi.	sutûr: 13
38	Mushaf 1: Vasat kıt'a	Zeheb nokta. Zâyi.	sutûr: 12
39	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel. Zâyi.	sutûr: 15
40	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zeheb nukat ve mücedvel. Zâyi	sutûr: 12
41	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	İklîl mücedvel ve iklîl nukat. [Hâce Osman Efendinin vakfı.]	sutûr: 15
42	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	İklîl nukat, sürh ve iklîl mücedvel îyet bi'l-kenâr. [Merhûm	sutûr: 15

		Hazine kethüdası Emîn Efendinin vakfıdır.].	
43	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	İklîl nukat, bâ-hatt-ı nesih. [Merhûm Hazinedarbaşı İbrahim Ağanın vakfıdır.]	sutûr:
44	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	İklîl nukat ve iklîl mücedvel. [Ahmed Mîrek vakfı.]	sutûr: 13
45	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	İklîl nukat ve mücedvel. [Merhûm ??? kethüdası Hüseyin Ağanın varisleri merhûmun rûhi-çün Bimârhâneye vakf eyledikleri.]	sutûr: 15
46	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	Zehebî nukat ve mücedvel ve siyah mücedvel. [Cündî Şâkir Ağa vakf etmiştir.]	sutûr: 17
47	Mushaf 1: Sagîr kıt'a	İklîl nukat ve mücedvel. [Kilârhone ağalarından Tiryaki Hüseyin Ağa merhûmun vakf eylediği.]	sutûr: 15

Tablo 8: Defter-i eczâ'-i şerîf ve en'âm-ı şerîf ve duânâme

Numara	Kitap adı ve türü	Özellikleri	Satır
	Amme cüzü: Bir kıt'a	Bâ-hatt-ı Belgrâdî, zeheb nukat ve mücedvel.	sutûr: 11
1	Yâsîn-i şerîfden âhir-i Kur'an'a varınca cüz: 1 kıt'a		
2	Eczâ'-i şerîfler: 30 kıt'a	Kapucubaşı vakfı eczâ'-i şerîfler.	
3	Eczâ'-i cedîde: 30 kıt'a	Bâ-hüsn-i hat.	
4	Def'a eczâ'-i şerîfler: 29 kıt'a		

5	Murakka' kıt'a: 5 karalama aded: 6	Çukadar ağalıktan çerağ olan Sakızlı Mehmed Ağanın vakfı.	
6	Delâ'il-i şerîfler: 1 sağır kıt'a		sutûr: 12
7	Def'a eczâ'-i şerîfler: 27 kıt'a		
8	Cerîde: 10 kıt'a	Şevketlü Sultan Mustafa Efendimizin vakf buyurdıkları Hâfız Osman ceridesi	
9	En'âm-ı şerîf: 1 kıt'a		sutûr: 9
10	Def'a En'âm-ı şerîf: 1 kıt'a		sutûr: 9
11	Ed'ıye-i me'sûre: 1 kıt'a		
12	Def'a ed'ıye-i me'sûre: 1 kıt'a	Zâyi.	

Tablo 9: Defter-i Tefâsîr-i şerîfe [poz: 15]

	cild: 1 (el- Cüz'ü'l-hâdî ve'l- 'ısrûn)	Tefsîrü'l-kebîr	sutûr: 25
	cild: 1	Keşfü'l-esrâr ve hetkü'l-estâr	sutûr: 21
	cild: 1 (el- Cüz'ü's-sâbî')	Tefsîri İbn Atıyye: Bâ-hatt-ı Arab	sutûr: 21
	cild: 1 (Cildü'l-evvel)	Tefsîr-i Kâdî	sutûr: 27

	cild: 1 (Sûret-i Yâsîn)	Tefsîrû'l-Begavî: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 21
	cild:1 (el-Cüz'ü'l-evvel)	Lübâbü't-te'vîl fi-me'âni't-tenzîl: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 31
	cild:1	Tefsîr-i Hüseyin Vâ'iz: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 23
	cild: 1 (cildü'l-evvel)	Tefsîr-i İbn Kesîr: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 27
	cild: 1	Tefsîr min sûreti'l-Feth: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 21
	cild: 1	Tefsîrû'l-Kur'ân, İbn Kesîr: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 31
	cild: 1 (cildü's-sâlis)	Tefsîr-i İbn Kesîr: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 25
	cild: 1 (el-cildü'l-evvel)	Tefsîrû'l-Begavî: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 27
	cild: 1	Hâşiye-i Monla İsam 'ale'l-Beyzavî: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 25
	cild: 1	Tefsîr-i Hüseyin Vâ'iz: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 27
	cild: 1 (cild-i evvel)	İbn Atıyye: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 31
	cild: 1	Tefsîr min sûreti Yûnus: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 27
	cild: 1 (el-Cildü's-sânî)	Zâdü'l-meysere fi-'ilmi't-tefsîr: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 27.
	cild: 1	Tefsîr-i Kâdî Beyzâvî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 35
	cild: 1 (Cildü'l-evvel)	Mu'ribü'l-Kur'ân: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 20
	cild: 1	Tefsîr-i Arâyis: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 21

Tablo 10: Defter-i Kütüb-i Ehâdîs-i nebeviyye

	cild: 1 (el-cildü'l-evvel)	Sahîhu'l-Buhârî: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 17
	cild: 1 (el-cildü's-sânî)	Şerhu'l-Buhârî li-Kastalânî: Bâ-hatt-1 Arab.	sutûr: 35
	cild: 1	Şifâ-i Kâdî İyâz: Bâ-hatt-1 ta'lîk, sûrh mücedvel.	sutûr: 25
	cild: 1	Şerh-i Şifâ li-Aliyyü'l-Kârî: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 35
	cild: 1	Mişkât-1 Mesâbîh: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 21
	cild: 1	Def'a Mişkât-1 Mesâbîh: Bâ-hatt-1 Arab. Zâyi.	sutûr: 21
	cild: 1	Kitâb-1 Meşâriku'l-envâr: Bâ-hatt-1 nesih. Zâyi.	sutûr: 27
	cild: 1	Def'a Meşârik-1 şerîf fî'l-hadîs: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 19
	cild: 1	Kitâb-1 el-Vâfi ve'l-Vâfiyât: Bâ-hatt-1 Arab.	sutûr: 19
	cild: 1	Kitâb-1 Hadîs-i Safvân: Bâ-hatt-1 Arab.	sutûr: 24
	cild: 1	Şerh-i Vesiletü'l-isâbe fî'l-Minhâc fî-tahrîci'l-hadîs: Bâ-hatt-1 Arab.	sutûr: 25
	cild: 1	Tefsîr-i Yâsîn-i şerîf ve risâleteyn fî'l-hadîs ve Kasîde-i Tantarâniyye: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 17
		Kitâb-1 Şifâ-yı şerîf: Bâ-hatt-1 nesih, tezhîb la'l.	sutûr: 19
		Şemâilü'n-nebî sallallâhu aleyhi ve sellem: Bâ-hatt-1 ta'lîk. [Feyzî Monla vakfı]	sutûr: 19

		Şemâilü'n-nebî sallallâhu aleyhi ve sellem: Bâ-hatt-ı nesih [Nûri Bey vakfı]	sutûr: 19
		Şifâ-i şerîf: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 17
		Delâil-i şerîf: Bâ-hatt-ı nesih. [Hâce Osman Efendinin vakfı]	sutûr: 10
		Esmâ-i Bedr rıdvânullâhi te'âlâ anhüm ecma'în.	sutûr: 12
		Meşârik-ı şerîf: Bâ-hatt-ı nesih. [İmam Abdülkerîm Ağanın vakfıdır.]	sutûr: 18

Tablo 11: Defter-i kütüb-i fikh ve'l-'akâ'id

1	cild: 1	Kitâb-ı Hidâye fî'l-fikh: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 21
2	cild: 1 (cildü's-sânî)	Bahrü'l-muhît li's-Serahsî: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 20
3	cild: 1 (cildü's-sâdis)	Bahrü'l-muhît: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 25
4	cild: 1	Sadru'ş-şerî'a: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 19
5	cild: 1	Kitâb-ı Kenzü'd-dekâyık: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 13
6	cild: 1	Kitâb-ı Vikâye fî'l-fikh: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 17
7	cild: 1	Manzûme-i Vikâye fî'l-fikh: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 10
8	cild: 1	Mülteka'l-ebhur: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
9	cild: 1	Kitâb-ı Kenzü'd-dekâyık: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 9

10	cild: 1	Kitâb-ı Kenzü'd-dekâyık: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 7
11	cild: 1	Sirâcü'l-musallî: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 21
12	cild: 1	Dürer-i Gurer: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 21
13	cild: 1	Dürer-i Gurer: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 27
14	cild: 1	Nücümü'z-zâhire, Şerhu'l-Kenz: Bâ-hatt-ı Arab	sutûr: 25
15	cild: 1	Cevherü'n-neyyir Şerh-i Kudûrî: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 31
16	cild: 1	Kitâb-ı Kenzü'd-dekâyık: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 8
17	cild: 1	Cevâhirü'l-fıkh: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
18	cild: 1	Şerh-i Menâr li-İbn Melek: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 26
19	cild: 1	Şerh-i Menâr li-İbn Melek: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 23
20	cild: 1	Kitâb-ı el-Ferâiz: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 5
21	cild: 1	Mecma'u'l-bahreyn: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 11
22	cild: 1	Kitâb-ı Kenz: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 11
23	cild: 1	Mecma'u'l-bahreyn: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
24	cild: 1	Hizânetü'l-fıkh: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 19
25	cild: 1	Kitâb-ı Muhtâru'l-fetâvâ: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 11

26	cild: 1	Muhtâfu'l-fıkh: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 15
27	cild: 1	Tarîkat-i Muhammediyye: Bâ-hatt-ı nesih. Zâyi şode.	sutûr: 17
28	cild: 1	Mecma'u'l-bahreyn: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 11
29	cild: 1	Kitâb-ı en-Nikâye: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
30	cild: 1	Manzûme-i Şurûtu's-salât: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 10
31	cild: 1	Dürer Gurer: Bâ-hatt-ı nesih. Zâyi şode.	sutûr: 27
32	cild: 1	Mülteka'l-ebhur: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
33	cild: 1	Mülteka'l-ebhur: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 21
34	cild: 1	Halebî-i sagîr: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 27
35	cild: 1	Halebî-i sagîr: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 15
36	cild: 1	Halebî-i sagîr: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 19
37	cild: 1	Halebî-i sagîr: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 23
38	cild: 1	Halebî-i sagîr: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 21
39	cild: 1	Kitâb-ı Kudûrî: Bâ-hatt-ı nesih. Zâyi.	sutûr: 12
40	cild: 1	Kitâb-ı Kudûrî: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 13
41	cild: 1	Kitâb-ı Kudûrî: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 15

42	cild: 1	Kitâb-ı Kudûrî: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 15
43	cild: 1	Kitâb-ı Kudûrî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 15
44	cild: 1	Kitâb-ı Kudûrî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 9
45	cild: 1	Kitâb-ı Kudûrî: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 11
46	cild: 1	Kitâb-ı Kudûrî: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 15
47	cild: 1	Kitâb-ı Tuhfetü'l-mülûk: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
48	cild: 1	Şerh-i Su'lûk alâ Tuhfeti'l-mülûk: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 21
49	cild: 1	Şerh-i Su'lûk alâ Tuhfeti'l-mülûk: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 23
50	cild: 1	Tuhfetü'l-mülûk: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 11
51	cild: 1	Tuhfetü'l-mülûk: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 11
52	cild: 1	Münyetü'l-musallî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 11
53	cild: 1	Münyetü'l-musallî: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 13
54	cild: 1	Münyetü'l-musallî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 15
55	cild: 1	Münyetü'l-musallî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 9
56	cild: 1	Münyetü'l-musallî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 15
57	cild: 1	Münyetü'l-musallî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13

58	cild: 1	Münyetü'l-musallî: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 9
59	cild: 1	Şir'atü'l-İslâm: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 15
60	cild: 1	Şir'atü'l-İslâm: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
61	cild: 1	Şir'atü'l-İslâm: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 15
62	cild: 1	Şir'atü'l-İslâm: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 13
63	cild: 1	Şir'atü'l-İslâm: Bâ-hatt-ı nesih. Zâyi.	sutûr: 13
64	cild: 1	Fıkhu ekber: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 10
65	cild: 1	Ebü'l-Müntehâ: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 17
66	cild: 1	Ebü'l-Müntehâ ve Eyyühe'l-veled, Şerh-i Sirâc-ı zulemât: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 17
67	cild: 1	Vesâyâ-yı Türkiyye li-Birgivî: Bâ- hatt-ı nesih. Zâyi.	sutûr: 13
68	cild: 1	Kitâb-ı Birgivî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
69	cild: 1	Kitâb-ı Birgivî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
70	cild: 1	Kitâb-ı Birgivî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
71	cild: 1	Kitâb-ı Birgivî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
72	cild: 1	Kitâb-ı Birgivî Mehmed Efendi: Bâ- hatt-ı nesih. Zâyi.	sutûr: 13
73	cild: 1	Mukaddime-i Ebü'l-Leys: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 5

74	cild: 1	Mukaddime-i Ebü'l-Leys: Bâ-hatt-1 ta'lîk.	sutûr: 9
75	cild: 1	Kitâb-1 Gaznevî: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 15
76	cild: 1	Kitâb-1 Gaznevî: Bâ-hatt-1 Arab.	sutûr: 14
77	cild: 1	Kitâb-1 Gaznevî: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 13
78	cild: 1	Kitâb-1 Gaznevî: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 15
79	cild: 1	Kitâb-1 Gaznevî: Bâ-hatt-1 Arab.	sutûr: 13
80	cild: 1	Kitâb-1 Gaznevî: Bâ-hatt-1 Arab.	sutûr: 17
81	cild: 1	Cevâhirü'l-fıkh: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 15
82	cild: 1	Cevâhirü'l-fıkh: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 17
83	cild: 1	Ta'lîm-i müte'allim: Bâ-hatt-1 ta'lîk.	sutûr: 15
84	cild: 1	Ta'lîm-i Müte'allim: Bâ-hatt-1 ta'lîk.	sutûr: 11
85	cild: 1	Kitâb-1 Hayâlî: Bâ-hatt-1 ta'lîk.	sutûr: 13
86	cild: 1	Fâtiha-i şerîfe tefsiri ve Risâle-i Kâdızâde ve Risâle-i Birgivî ve Risâle-i Rûmî Efendi: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 13
87	cild: 1	Şerh-i Bedrür-Reşid li-Aliyyü'l-Kârî ve Cilâü'l-kulûb ve Ebü'l-Müntehâ: Bâ-hatt-1 nesih.	sutûr: 19
88	aded: 5	Basma Birgivî: [Kilâ[r]-ı hâssa hocası es-Seyyid Abdülvehhâb Efendi iltimasıyla	

		<p>Âyişe Hâtun, -taleben li-merzûtilâhi-Kilâ[r]-ı hâssa odasına vakf eylemiştir. Hüdâ-yı müte'âl vakf-ı zîşâna zahr-i dünyâ ve âhiret ve defter-i a'mâllerine nevâle-i hayrât ve meberrât ile mâlâmâl eyleye. Âmîn yâ Mu'in.] Gurre-i ???, sene 1224 [].</p> <p>Diğer suret defterde, "Yasinci-zade Abdülvehhab Efendi yediyle Kilar Odasına vakıf olunan basma kıta Birgivi, Aişe Hatun vakfıdır."</p>	
89	cild: 1	Kitâb-ı Nuhbetü'l-esrâr.	sutûr: 21
90	aded: 5	Dürr-i Yektâ. Basma, cedîd. [Devletlü silâhdâr-ı şehriyârî Ali Ağa hazretlerinin vakf buyurdukları]	sutûr: 21

Tablo 12: Defter-i kütüb-i mütenevvi'a mine't-tasavvuf ve'l-mantık ve gayrihi

1	cild: 1 (el-cüz'ü's-sâlis)	el-Fütûhâtü'l-mekkiyye: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 29
2	cild: 1	Şerh-i Mesnevî-yi şerîf: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 27
3	cild: 1 (cild-i evvel)	Kâmûs: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 38
4	cild: 1 (cild-i sâni)	Kâmûs: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 29
5	cild: 1 (el-cildü'l-evvel ve's-sâni)	el-Ahterî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 21
6	cild: 1	Kitâb-ı et-Tükme: Bâ-hatt-ı Arab. [Şemseddin Hafî]	sutûr: 35

7	cild: 1	Kitâb-ı Muhtasar-ı Sıhâh: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 25
8	cild: 1	Hâşiye-i Seyyid ale'l-Mutavvel: Bâ-hatt-ı nesih. Zâyi.	sutûr: 21
9	cild: 1	Kitâb-ı el-Mutavvel: Bâ-hatt-ı nesih. Zâyi.	sutûr: 23
10	cild: 1	Muhtasar fî'l-me'ânî: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 17
11	cild: 1	Telhîs fî'l-me'ânî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 9
12	cild: 1	Muhtasar fî'l-me'ânî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 17
13	cild: 1	Muhtasar fî'l-me'ânî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 19
14	cild: 1	Nahiv cümlesi: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 17
15	cild: 1	Nahiv cümlesi: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 15
16	cild: 1	Nahiv cümlesi: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 9
17	cild: 1	Nahiv cümlesi: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 7
18	cild: 1	Nahiv cümlesi: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 9
19	cild: 1	Rûh-ı şurûh ve mazbûta ale'l-Maksûd ve Risâle mine'n-nahv: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 17
20	cild: 1	Mu'rib-i Kâfiye: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 19
21	cild: 1	İftitâh ale'l-Miftâh: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 20

22	cild: 1	Mu'rib-i Hacı Baba ale'l-Kâfiye: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 19
23	cild: 1	İftitâh ale'l-Misbâh: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 17
24	cild: 1	Hâşiye-i Hacı: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 19
25	cild: 1	Misbâh me'a Avâmil: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 7
26	cild: 1	Şerh-i Dîbâce: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 17
27	cild: 1	Dîbâce Oğlu me'a Avâmil: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 11
28	cild: 1	Dav' me'a Misbâh: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 17
29	cild: 1	Kitâb-ı Dav': Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 13
30	cild: 1	Şerh-i Ecrûmiyye: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 25
31	cild: 1	Şerh-i Avâmil: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 19
32	cild: 1	Kitâb-ı Dav': Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 17
33	cild: 1	Kitâb-ı el-Mevzec: Bâ-hatt-ı nesih. Zâyi.	sutûr: 11
34	cild: 1	Seyyid Alizâde alâ Şerhi Dîbâce: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 17
35	cild: 1	Misbâh-ı Hacı Babası: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 19
36	cild: 1	İsmet ale'l-Câmî: Bâ-hatt-ı nesih. Zâyi.	sutûr: 20
37	cild: 1	Kâfiye me'a Misbâh: Bâ-hatt-ı talîk.	sutûr: 13

38	cild: 1	Mu'rib Turtucu: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 17
39	cild: 1	Hüsn-i Zibârî: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 19
40	cild: 1	Sarf cümlesi: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 15
41	cild: 1	Sarf cümlesi: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 13
42	cild: 1	Dinkoz ale'l-Merâh: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 19
43	cild: 1	Dinkoz ale'l-Merâh: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 17
44	cild: 1	Şerh ale'l-İzzî: Bâ-hatt-ı Arab. Zâyi.	sutûr: 21
45	cild: 1	Kitâb-ı Şâfiye: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 15
46	cild: 1	Kutbüddîn ale'l-mantık: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 19
47	cild: 1	Kitâb-ı Kâdî Mîr: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 19
48	cild: 1	Habîfî fî'l-mantık: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 15
49	cild: 1	Kara Hâşiye ale'l-Mes'ûd-ı Rûmî ve Hâşiye-i Şâh Hüseyin: Bâ-hatt-ı ta'lîk. Zâyi.	sutûr: 21
50	cild: 1	Kutbüddîn Hüsam Kâtî Berda'î: Bâ-hatt-ı ta'lîk. [Bu eserin üzeri çizilmiştir.]	sutûr: 15
51	cild: 1	Risâle-i Mes'ûd-ı Rûmî ve İmâd ve Celâl ve Acem ve İbn Şâ'ir ve Emîr Hüseyin: Bâ-hatt-ı ta'lîk. Zâyi.	sutûr: 19
52	cild: 1	Kitâb-ı Muhammediyye: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 17

53	cild: 1	Kitâb-ı Muhammediyye: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 15
54	cild: 1	Târîh-i Nücûmü'z-zâhire fî mülûk-i Mısır'l-Kâhire: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 17
55	cild: 1	Kitâb-ı Altıparmak es-Siyer: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 27
56	cild: 1	Mi'râcü'n-nebî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 9
57	cild: 1	İskender-nâme: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 14
58	cild: 1	Sâ'at-nâme: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 11
59	cild: 1	Sâ'at-nâme: Bâ-hatt-ı nesih. Zâyi şode.	sutûr: 15
60	cild: 1	Kehhâl-nâme: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 13
61	cild: 1	Târîh-i Sultân Mustafâ: Bâ-hatt-ı nesih. Zâyi.	sutûr: 19
62	cild: 1	Kitâb-ı Envârü'l-âşîkîn: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 19
63	cild: 1	Kitâb-ı Mev'iza: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr:
64	cild: 1	Sûdî li-Hâfız Şîrâzî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 27
65	cild: 1	Surûrî ale'l-Gülistân: Bâ-hatt-ı ta'lîk. Zâyi.	sutûr: 19
66	cild: 1	Gülistân Sûdîsi: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 27
67	cild: 1	Şâhidî şerhi Tuhfetü'l-mülûk: Bâ-hatt-ı ta'lîk. Zâyi.	sutûr: 17
68	cild: 1	Enbiyâ-nâme: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 24

69	cild: 1	Kitâb-ı Gülistân: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 15
70	cild: 1	Kitâb-ı Gülistân: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 13
71	cild: 1	Kitâb-ı Gülistân: Bâ-hatt-ı nesih. [Merhûm Sâlih Efendide zâyi olup yerine İftitâh vaz' olundu.]	sutûr: 13
72	cild: 1	Kitâb-ı HÂfız-ı Şîrâzî: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 10
73	cild: 1	Kitâb-ı Gülistân: Bâ-hatt-ı ta'lik. Zâyi.	sutûr: 13
74	cild: 1	Kitâb-ı Bustân: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 11
75	cild: 1	Pend-i Attâr: Bâ-hatt-ı ta'lik. Zâyi.	sutûr: 17
76	cild: 1	Kitâb-ı Gülşen-i Râz: Bâ-hatt-ı ta'lik.	sutûr: 18
77	cild: 1	Kitâb-ı Şâtıbî: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 19
78	cild: 1	Muhsin-i Kayserî, Şerh-i Arûz-ı Endülüsi: Bâ-hatt-ı ta'lik. Zâyi.	sutûr: 17
79	cild: 1	Kitâb-ı Mevâkîf: Bâ-hatt-ı Arab.	sutûr: 21
80	cild: 1	Firişteoğlu Lügati: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 9
81	cild: 1	Kânûn-ı İlâhiyye min lügati'l-Kur'ân: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 19
82	cild: 1	Envârü'l-âşîkîn: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr:
83	cild: 1	Kitâb-ı Sûret-i Vakfnâme: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr:
84	cild: 1	Sarf cümlesi: Bâ-hatt-ı ta'lik. Zâyi.	sutûr: 13

85	cild: 1	Sarf cümlesi: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 15
86	cild: 1	Sarf cümlesi: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 19
87	cild: 1	Cüz' min Altıparmak: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 31
88	cild: 1	Birgivî: Bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 11
	cild: 1	Gülistân: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	
	cild: 1	Kitâb-ı Ferâiz: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 6
		Kitâb-ı el-Felâh li-Şerhi'l-Merâh: Bâ-hatt-ı ta'lîk.	sutûr: 23
	cild: 1	Latife-i mütenevvi'a: Nesih. [Çerkes Süleymân Efendinin kendi hattıyla mecmûası.]	satır: 15
	cild: 2 (basma)	Târîh-i Sikender (/Nakşî): [Nakşî Mustafa Ağa]	sutûr: 33
		Mir'ât-ı kâinât: Kebîr kıt'a, bâ-hatt-ı nesih.	sutûr: 29
		Umdetü'l-İslâm: Kebîr kıt'a, bâ-hatt-ı nesih.	satır: 21
		Tezkiretü'l-evliyâ: Bâ-hatt-ı nesih.	satır: 15
	aded: 3	Delâilü'l-hayrât ve tecvîd ve mehâric-i hurûf.	
		Şerh-i Delâilü'l-hayrât ve şevâriku'l-envâr, Dâvud Efendi tercümesi: Bâ-hatt-ı nesih.	satır: 19
	basma	Ferâidü'l-fevâid fî-beyâni'l-'akâid.	
		Mu'ribü'l-Izhâr li-Zeynîzâde.	

		Sarf cümlesi: Nesih.	sahife- satr: 12
		Sarf cümlesi: Nesih.	satır: 13
		Şerh-i Maksûd: Nesih.	sahife- satr: 25
		Pend-i Attâr: Bâ-hatt-ı nesih. [Hoca Osman Efendinin vakfı]	satır: 11
		Kütüb-i kelâmiyyeden akâyide müte'allik tercüme.	satır: 12
	aded: 1	Sarf cümlesi (Pişkirbaşı Halîmî Ağanın vakfı).	

Sıra	Kitap türü	Kitap sayısı
1	Defter-i Mesâhîf-i şerîfe der-beyân-ı kebîr kıt'a ve tezhîb ve ta'dâd-ı sutûr	21 mushaf
2	Defter-i vasat kıt'a mesâhîf-i şerif der-beyân-ı tezhîb ve ta'dâd-ı sutûr	45 mushaf
3	Defter-i rub' kıt'a mesâhîf-i şerif der-beyân-ı tezhîb ve ta'dâd-ı sutûr	43 mushaf
4	Defter-i mesâhîf-i şerîf sağır kıt'a der-beyân-ı tezhîb ve ta'dâd-ı sutûr	47 mushaf
5	Defter-i eczâ-i şerîf ve En'âm-ı şerîf ve du'ânâme [14. - poz]	142 adet
6	Defter-i kütüb-i tefâsîr-i şerîfe	19 adet / 20
7	Defter-i kütüb-i ehâdîs-i nebeviyye	19 adet
8	Defter-i kütüb-i fıkıh ve'l-akâid	90 adet
9	Defter-i kütüb-i mütenevvia mine't-tasavvuf ve'l-mantık ve gayruhu	88

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını belirtmiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını belirtmiştir.

Etik Kurul Onayı: Yazar, etik kurul onayının gerekmediğini belirtmiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author states that no financial support was received for this study

Conflict of Interest: The author declares that there is no conflict of interest

Ethics Committee Approval: The author indicates that no ethics committee approval was required.

KAYNAKÇA

- Akkaya, Arif. "18. Yüzyılın Sonlarında Muhasebe Kayıtları Işığında Üsküdar Para Vakıfları." Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Ekonomisi ve Finans Anabilim Dalı, Ocak 2018 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Aslan, Nasi. "Osmanlı Toplumunda Para Vakıflarının Kurumsallaşmasında Rol Oynayan Faktörler." *Dini Araştırmalar Dergisi* 1, no. 2 (Haziran 1998): 93-119.
- Bektaş, İsmail. "Muhasebe Kayıtları Işığında 18. Yüzyılın İlk Yarısında Üsküdar Para Vakıfları." Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Ekonomisi ve Finans Anabilim Dalı, Temmuz 2017 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Çiftçi, Cafer. "18. Yüzyılda Bursa'da Para Vakıfları ve Kredi İşlemleri." *Tarih Araştırmaları Dergisi* 23, no. 36 (2004): 79-102.
- Çiftçi, Cafer. "Bursa'da Vakıfların Sosyo-Ekonomik İşlevleri." Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Çizakça, Murat. "Risk Sermayesi, Özel Finans Kurumları ve Para Vakıfları." İstanbul: İlmî Neşriyat, 1993.
- Çizakça, Murat. "Cash Waqfs of Bursa, 1553-1823." *The Economic and Social History of Orient* 38, no. 3 (1995): 313-354.
- Durmuş, Muhammed Emin. "Muhasebe Kayıtları Işığında 18. Yüzyılın Son Çeyreğinde Üsküdar Para Vakıfları." Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Ekonomisi ve Finans Anabilim Dalı, Temmuz 2016 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Genç, Mehmet. *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Ekonomi II*. İstanbul: Ötüken, 2023.

Arşiv Belgeleri

- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Osmanlı Devlet Arşivi (ODA),
TS. MA.d. (Topkapı Sarayı Arşivi Maliyeden Müdevver Defterler) No: 159 (Evasıt-ı Muharrem 1154/2 Nisan 1741- 29 Zilhicce 1248/19 Mayıs 1833).
- TS. MA.d, No: 160 (Evasıt-ı Muharrem 1154/2 Nisan 1741- 29 Zilhicce 1248/19 Mayıs 1833)

TS. MA.d., No: 9004 (12 Ramazan 1297/ 18 Ağustos 1880)

TS. MA.e (Topkapı Sarayı Arşivi Maliyeden Müdevver evrak) No: 550-88
(27.7.1220/21 Ekim 1805)

TS. MA.e., No: 550-90 (27.7.1221/10 Ekim 1806)

TS. MA.e: 194-8 (01.08.1243/17 Şubat 1828)

TS. MA.e., No: 609-35 (29 Zilhicce 1304/18 Eylül 1887)

TS.MA.e., No: 609-37 (29 Zilhicce 1297/2 Aralık 1880)